

وزارت معارف

دروس اجتماعی

صنف ششم

دروس اجتماعی برای صنف ششم

۱۳۹۸ هـ. ش.

سرود ملی

دا وطن افغانستـــان دی
کور د سولې کور د تورې
دا وطن د ټولو کـور دی
د پښتـــون او هـــزاره وو
ورسره عرب، گوجـــر دي
براهوي دي، قزلباش دي
دا هېـــواد بـه تل ځلیږي
په سینــه کې د آسیـــا به
نـوم د حق مو دی رهبـــر

دا عـزت د هـــر افغان دی
هر بچی یې قهرمـــان دی
د بـلـوڅــو د ازبکـــو
د تـــرکمنـــو د تـاجکـــو
پـامیـــریان، نـورستانیـــان
هـــم ایمـاق، هم پشه یان
لکـه لمـــر پر شنــه آسمان
لکـه زړه وي جـاویـــدان
وایـو الله اکبر وایو الله اکبر

بسم الله الرحمن الرحیم

وزارت معارف

دروس اجتماعی

صنف ششم

سال چاپ ۱۳۹۸ هـ.ش.

مشخصات کتاب

مضمون: دروس اجتماعی

مؤلفان: گروه مؤلفان کتاب‌های درسی بخش اجتماعیات نصاب تعلیمی

ویراستاران: اعضای دیپارتمنت ویراستاری و ایدیت زبان دری

صنف: ششم

زبان متن: دری

انکشاف دهنده: ریاست عمومی انکشاف نصاب تعلیمی و تألیف کتب درسی

ناشر: ریاست ارتباط و آگاهی عامهٔ وزارت معارف

سال چاپ: ۱۳۹۸ هجری شمسی

مکان چاپ: کابل

چاپخانه:

ایمیل آدرس: curriculum@moe.gov.af

پیام وزیر معارف

اقرأ باسم ربک

سپاس و حمد بیکران آفریدگار یکتایی را که بر ما هستی بخشید و ما را از نعمت بزرگ خواندن و نوشتن برخوردار ساخت، و درود بی‌پایان بر رسول خاتم- حضرت محمد مصطفی ﷺ که نخستین پیام الهی بر ایشان «خواندن» است.

چنانچه بر همه‌گان هویداست، سال ۱۳۹۷ خورشیدی، به نام سال معارف مسمی گردید. بدین ملحوظ نظام تعلیم و تربیت در کشور عزیز ما شاهد تحولات و تغییرات بنیادینی در عرصه‌های مختلف خواهد بود؛ معلم، متعلم، کتاب، مکتب، اداره و شوراهای والدین، از عناصر شش‌گانه و اساسی نظام معارف افغانستان به شمار می‌روند که در توسعه و انکشاف آموزش و پرورش کشور نقش مهمی را ایفا می‌نمایند. در چنین برهه سرنوشت‌ساز، رهبری و خانوادهٔ بزرگ معارف افغانستان، متعهد به ایجاد تحول بنیادی در روند رشد و توسعه نظام معاصر تعلیم و تربیت کشور می‌باشد.

از همین‌رو، اصلاح و انکشاف نصاب تعلیمی از اولویت‌های مهم وزارت معارف پنداشته می‌شود. در همین راستا، توجه به کیفیت، محتوا و فرایند توزیع کتاب‌های درسی در مکاتب، مدارس و سایر نهادهای تعلیمی دولتی و خصوصی در صدر برنامه‌های وزارت معارف قرار دارد. ما باور داریم، بدون داشتن کتاب درسی باکیفیت، به اهداف پایدار تعلیمی در کشور دست نخواهیم یافت.

برای دستیابی به اهداف ذکرشده و نیل به یک نظام آموزشی کارآمد، از آموزگاران و مدرسان دلسوز و مدیران فرهیخته به‌عنوان تربیت کننده‌گان نسل آینده، در سراسر کشور احترامانه تقاضا می‌گردد تا در روند آموزش این کتاب درسی و انتقال محتوای آن به فرزندان عزیز ما، از هر نوع تلاشی دریغ نورزیده و در تربیت و پرورش نسل فعال و آگاه با ارزش‌های دینی، ملی و تفکر انتقادی بکوشند. هر روز علاوه بر تجدید تعهد و حس مسؤولیت پذیری، با این نیت تدریس راآغاز کنند، که در آیندهٔ نزدیک شاگردان عزیز، شهروندان مؤثر، متمدن و معماران افغانستان توسعه یافته و شکوفا خواهند شد.

همچنین از دانش آموزان خوب و دوست داشتنی به مثابه ارزشمندترین سرمایه‌های فردای کشور می‌خواهم تا از فرصت‌ها غافل نبوده و در کمال ادب، احترام و البته کنجکاوی علمی از درس معلمان گرامی استفادهٔ بهتر کنند و خوشه چین دانش و علم استادان گرامی خود باشند.

در پایان، از تمام کارشناسان آموزشی، دانشمندان تعلیم و تربیت و همکاران فنی بخش نصاب تعلیمی کشور که در تهیه و تدوین این کتاب درسی مجدانه شبانه روز تلاش نمودند، ابراز قدردانی کرده و از بارگاه الهی برای آن‌ها در این راه مقدس و انسان‌ساز موفقیت استدعا دارم.

با آرزوی دستیابی به یک نظام معارف معیاری و توسعه یافته، و نیل به یک افغانستان آباد و مترقی دارای شهروندان آزاد، آگاه و مرفه.

دکتور محمد میرویس بلخی

وزیر معارف

فهرست عناوین

فصل اول

اهداف فصل:

- با کشور عزیز ما آشنا شوند.
- مفهوم نیاز جامعه به دولت را بدانند.
- با ولایات کشور آشنایی پیدا نمایند.
- نقش قانون اساسی را در تامین نظم جامعه تشریح کرده بتوانند.
- افتخارات تاریخی افغانستان را بیان کرده بتوانند.
- دربارهٔ قوای سه گانهٔ دولت توضیحات داده بتوانند
- ضرورت قانون را در جامعه درک کنند و به رعایت و تطبیق آن دلچسپی پیدا کنند.

درس اول

کشور ما

پرسش: به نظر شما، کشور ما درکدام براعظم موقعیت دارد؟

کشور عزیز ما افغانستان در جنوب آسیا موقعیت دارد. افغانستان با شش کشور، همسایه است که از شمال با جُمهوری‌های تاجکستان، ازبکستان و ترکمنستان، از غرب با جُمهوری اسلامی ایران، از شمال شرق با جُمهوریت مردم چین و از جنوب و شرق با جُمهوری اسلامی پاکستان که توسط خط

تحمیلی دیورند نشانی شده است سرحد مشترک دارد. مساحت کشور ما (٦٥٢٠٠٠) کیلو متر مربع و نفوس آن، در حدود سی میلیون نفر می‌باشد. افغانستان از نظر منابع طبیعی از کشورهای مهم و غنی جهان به شمار می‌رود. سرزمین ما مهد تمدن‌های متعدد است و مردم آن دارای تاریخ درخشان می‌باشند. آریانا، خراسان و افغانستان نام‌های تاریخی آن است.

افغانستان از نظر موقعیت جغرافیایی در منطقهٔ مهم تجارتی واقع است، که آسیای مرکزی را با آسیای جنوبی وصل می‌سازد. استفادهٔ بهتر از این موقعیت مناسب، سبب توسعهٔ تجارتی و بالا رفتن سطح اقتصادکشور ما می‌شود.

فعالیت

در گروه‌ها، کشورهای همسایهٔ افغانستان را در نقشه نشان داده و نام آن‌ها را بیان کنید.

پاسخ دهید

١-افغانستان با چند کشور، همسایه است؟

٢- مساحت کشورما چند کیلومتر مربع است؟

٣- در شمال افغانستان کدام کشورها موقعیت دارند؟

کار خانه گی

نقشهٔ افغانستان را در کتابچه‌های خود رسم کرده و موقعیت کشورهای همسایه را در آن نشان دهید.

نیاز جامعه به دولت

پرسش

چه فکر می‌کنید، چرا جامعه به دولت نیاز دارد؟

جامعه عبارت است از: مجموعهٔ انسان‌های که برای مدت طولانی در یک سرزمین مشترک زنده‌گی می‌کنند و باهم روابط منظم دینی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی دارند. مردمی که در یک کشور زنده‌گی می‌کنند، ملت نامیده می‌شوند.

جامعه برای تطبیق قانون، برقراری نظم، تأمین امنیت داخلی و خارجی، جلوگیری از انحرافات و کجروی‌ها، نیازمند دولت است. هر جامعه برای نظم بخشیدن به فعالیت‌های افراد و گروه‌ها به دولت احتیاج دارد. دولت

برای عرضهٔ خدمات، تأمین امنیت و رفاه مردم، ادارات مختلفی را ایجاد می‌کند. هیچ دولتی نمی‌تواند بدون یک رئیس و رهبر شکل گیرد. این رهبر به نام پادشاه، سلطان و یا رئیس جُمهور یاد می‌شود که در نظام‌های سیاسی مختلف، نام‌های متفاوتی به خود می‌گیرند.

دولت وظیفه دارد، که میان ادارات مختلف یک‌جامعه هماهنگی ایجاد کند، مانع تجاوز به مال، جان، ناموس و دین مردم شود و اگر کشوری به سرزمین تحت حاکمیت آن تجاوز کند، از آن دفاع نماید.

اگر دریک کشوردولت و نظام نباشد آن کشور به سوی هرج و مرج و بدبختی می‌رود.

پاسداری از دولت و نظام وظیفهٔ هر فرد جامعه است.

فعالیت

در گروه‌ها راجع به اهمیت دولت و نظام بحث کنید.

پاسخ دهید

۱- جامعه را تعریف کنید.

۲- چرا جامعه به دولت نیاز دارد؟

۳- وظایف دولت را بیان نمایید.

کار خانه گی

راجع به جامعه یی که در آن دولت وجود نداشته باشد، چند سطر در کتابچه‌های خود بنویسید.

قانون اساسی

پرسش

به نظر شما، موجودیت قانون در جامعه چه فایده دارد؟

قانون عبارت از مقرراتی است که دولت آن را ساخته و اعلان می‌کند، تا مردم برای امن و نظم جامعه آن را مراعات کنند.

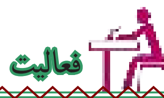
هر جامعه برای رعایت نظم و جلوگیری از بی نظمی، به قانون و مقررات نیاز دارد.دولت برای ایجاد هماهنگی بین ارگان‌های دولتی وموسسات، رعایت حقوق افراد، زنده‌گی مسالمت آمیز و آرام، قوانینی را وضع می‌کند.

مهمترین قانون دریک کشور قانون اساسی آن است. طریقه و روش اداره کردن هر کشور در قانون اساسی آن مشخص شده است. همه قوانین جامعه از قانون اساسی الهام می‌گیرد، از اینرو قانون اساسی را به نام قانون مادر نیز یاد کرده اند. اولین قانون اساسی افغانستان در زمان شاه امان الله خان درسال ۱۳۰۳هـ. ش. به نام(نظام نامهٔ اساسی)درلویه جرگهٔ پغمان تدوین وتصویب

شد. قانون دوم به نام اصولنامۀ اساسی در زمان نادرشاه، قانون سوم در زمان محمد ظاهرشاه، قانون چهارم در دوران جُمهوری محمد داؤد خان و قانون اساسی پنجم در زمان جُمهوری دموکراتیک به اجرا گذاشته شدند.

قانون اساسی فعلی کشور ما به تاریخ ١٤ جدی ١٣٨٢ هـ .ش. از طرف لویه جرگۀ قانون اساسی به تصویب رسید. قانون اساسی افغانستان یک مقدمه ١٢ فصل و١٦٢ ماده دارد. در مادۀ سوم قانون اساسی آمده است: (در افغانستان هیچ قانون نمی‌تواند مخالف معتقدات و احکام دین مقدس اسلام باشد.)که اسلامی بودن کشور را نشان می‌دهد.

هدف قانون اساسی تأمین سعادت، آسایش مردم، ایجاد نظم وحفظ جامعه از خطر هرج و مرج، حفظ حقوق افراد، جلوگیری از ظلم، پاسداری از آزادی‌ها و حفظ نظم اجتماعی است؛ بنابراین به همه افراد جامعه لازم است که قوانین را بدانند و مطابق با آن عمل نمایند؛ چرا که بی خبری از قانون عذر پنداشته نمی‌شود.

فعالیت

درگروه‌ها راجع به قانون اساسی بحث کنید.

پاسخ دهید

١-قانون اساسی چیست؟

٢-مهمترین قانون در یک کشور، کدام قانون است؟

٣-جامعه چرا به قانون ضرورت دارد؟

کار خانه گی

راجع به تاریخچۀ قانون اساسی افغانستان درکتابچه‌های خود، چند سطر بنویسید.

درس چهارم

دولت ما

پرسش

چه فکر می‌کنید، وظایف و صلاحیت‌های دولت چیست؟

نظام کشورما جُمهوری اسلامی است.اسلامی بودن و مردمی بودن دو خصوصیت مهم دولت ما می‌باشد. در نظام جُمهوری اسلامی افغانستان، رفاه، ترقی و سعادت جامعه در روشنی احکام و دستورهای دین مبین اسلام و ارادهٔ مردم تأمین می‌شود.

دولت جُمهوری اسلامی افغانستان متشکل از سه قوهٔ ذیل است:

۱-قوهٔ مقننه: برای کشور قانون می‌سازد و متشکل است، از ولسی‌جرگه و مشرانو جرگه.

۲–قوهٔ اجراییه: مسؤولیت اجرا و تطبیق قوانین را بر عهده دارد و عبارت است از: حکومت و ادارات مستقل.

۳– قوهٔ قضاییه: متشکل از ستره محکمه و سایر محاکم میباشدکه وظیفهٔ آن تأمین عدالت و حل و فصل منازعات است.

رئیس جُمهور در رأس دولت قرار داشته و از کار قوای سه گانهٔ(مقننه، قضاییه و اجراییه) نظارت می‌کند. وظایف و صلاحیت‌های هر قوه در قانون اساسی تعیین شده است.

ما، دولت خود را دوست داریم همیشه با آن همکاری نموده و از آن پشتیبانی می‌کنیم. همکاری و پیشتبانی مردم از دولت، باعث ترقی و پیشرفت کشور می‌شود.

فعالیت

در گروه‌ها راجع به قوهٔ سه گانه بحث کنید.

پاسخ دهید

۱– دولت ما چه خصوصیاتی دارد؟

۲– قوای سه‌گانه را نام ببرید؟

۳–قوهٔ مقننه چه وظیفه دارد؟

کار خانه گی

راجع به دولت ما یک مقاله در کتابچه‌های خود بنویسید.

شورای ملی

پرسش

به نظر شما، شورای ملی چه اهمیت دارد؟

شورای ملی قوهٔ مقننه یا قانونگزار بوده که مشتکل از دو مجلس ولسی جرگه و مشرانو جرگه می‌باشد. شورای ملی برای اولین بار درسال ۱۳۱۰هـ. ش. در دورهٔ سلطنت محمد نادرشاه تأسیس شد. اعضای شورای ملی افغانستان از طرف مردم و از طریق انتخابات برگزیده می‌شوند. وظیفهٔ شورای ملی، قانونگزاری، نظارت از قوهٔ اجراییه و نمایندهگی از مردم است. شورای ملی به خاطرکار و فعالیت بهتر، متشکل از گروه‌های کاری است

که به نام کمیسیون‌ها یاد می‌شوند. هر عضو شورای ملی عضویت یکی از این کمیسیون‌های کاری را دارد. هر پیش نویس قوانین و سایر موضوعات نخست درکمسیون مربوط مورد بحث قرار گرفته؛ سپس برای تصمیم نهایی به مجلس عمومی تقدیم می‌شود.

پارلمان یک رکن اساسی دولت و تمثیل کنندۀ ادارۀ مردم است. پارلمان علاوه بر قانونگزاری از استبداد نیز جلوگیری می کند.

فعالیت

درگروه‌ها راجع به وظایف شورای ملی بحث کنید.

پاسخ دهید

۱-شورای ملی برای اولین بار در زمان کی و در کدام سال تأسیس شد؟
۲-صلاحیت‌های شورای ملی رابیان دارید
۳-وظیفۀ کمیسیون‌های شورای ملی چیست؟

کار خانه گی

در مورد ولسی جرگه چند سطر، در کتابچه خود بنویسید.

ولسی جرگه

پرسش

به نظر شما، وکلای مردم چگونه به ولسی جرگه راه پیدا می‌کنند؟

ولسی جرگه یکی از دو مجلس شورای ملی جُمهوری اسلامی افغانستان است.

اعضای ولسی جرگه از (۳٤) ولایات کشور توسط رأی مردم برای پنج سال انتخاب می‌شوند.

ولسی جرگه دارای دو صدو پنجاه عضو است. به اساس قانون اساسی هر عضو ولسی جرگه باید سن (۲۵) را تکمیل کرده باشد.

برخی از صلاحیت‌های ولسی جرگه عبارت انداز:

- تصویب قوانین

- تصویب بودجه

- دادن رأی اعتماد به وزراء

- نظارت از کارهای حکومت

اعضای ولسی جرگه از میان خود رئیس، معاونان و منشی ولسی جرگه را انتخاب می‌کنند.

فیصله‌های ولسی جرگه با اکثریت آرا صورت می‌گیرد.

فعالیت

درگروه‌ها راجع به صلاحیت‌های ولسی جرگه بحث کنید.

پاسخ دهید

۱- اعضای ولسی جرگه برای چند سال انتخاب می‌شوند؟

۲- هیأت اداری ولسی جرگه چگونه انتخاب می‌شوند؟

۳- صلاحیت‌های مهم اعضای ولسی جرگه را بیان کنید.

کار خانه گی

راجع به صلاحیت‌های ولسی جرگه در کتابچه‌های خود، چند سطر بنویسید.

مشرانو جرگه

پرسش

چه فکر می‌کنید، چند عضو مشرانو جرگه انتصابی است؟

مشرانو جرگه یکی از دو مجلس شورای ملی جُمهوری اسلامی افغانستان است. مشرانو جرگه مرکب از ۱۰۲عضو می‌باشد،که دو ثلث آن انتخابی و یک ثلث آن انتصابی می‌باشد، طوری که یک ثلث از نماینده‌گان این مجلس، از بین اعضای شوراهای ولایات و یک ثلث از میان اعضای شورای ولسوالی‌های ولایات انتخاب شده و یک ثلث دیگر به شمول دو نفر از نماینده‌گان معلولین و دو نفر از نماینده‌گان کوچی‌ها را رئیس جُمهور انتخاب

می‌کند. اعضای مشرانو جرگه برای کاندیدا شدن باید سن ۳۵ را تکمیل کرده باشند. نماینده‌گان مشرانو جرگه برای پنج سال انتخاب می‌شوند. مشرانو جرگه مانند ولسی جرگه دارای هیأت اداری می‌باشد.

مشرانو جرگه به استثنای بعضی امور همان صلاحیت‌های ولسی جرگه را دارد. پیشنهاد طرح قانون از طرف دولت، نخست در ولسی جرگه و سپس در مشرانو جرگه تصویب می‌شود و پس از اجرای امضای رئیس جُمهور قابل اجرا می‌شود. مشرانو جرگه هم، دارای کمیسیون‌های تخصصی می‌باشد.

اگر مردم ما، به اشخاصی که با تقوا، وطندوست، با تجربه، دارای تحصیلات عالی که از طرف محکمه به جرایم ضد بشری و ضد حقوق مدنی محکوم نشده باشند، رأی بدهند؛ درآن صورت یک پارلمان قوی و نیرومند؛ قانون خوب، جامعهٔ قانونمند و پیشرفته خواهیم داشت.

فعالیت

در گروه‌ها راجع به وظایف مشرانو جرگه بحث کنید.

پاسخ دهید

۱- چند نفر از اعضای مشرانو جرگه انتخابی و چند آن انتصابی اند؟

۲- از ولایات و ولسوالی‌ها چند نفر به مشرانو جرگه انتخاب می‌شوند؟

۳- اعضای مشرانو جرگه چگونه به این مجلس راه می‌یابند؟

کار خانه گی

راجع به وظایف مشرانو جرگه در کتابچه‌های خود، چند سطر بنویسید.

قوهٔ اجراییه

پرسش

به نظر شما، قوهٔ اجراییه کدام وظایف را بر عهده دارد؟

قوهٔ اجراییه یعنی حکومت، که متشکل از وزرأ است و تحت ریاست رئیس جُمهور اجرای وظیفه می‌نماید.

وزرأ عضو حکومت می‌باشند و وظایف خود را مطابق احکام قانون اساسی، سایر قوانین و اسناد تقنینی انجام می‌دهند.

وزرأ علاوه بر مسؤولیت وزیر بودن، منحیث اعضای کابینه، نزد رئیس جُمهور و شورای ملی مسؤولیت دارند.

شرایط کاندیدای وزارت عبارت است از:

داشتن تابیعت افغانستان، داشتن تحصیلات عالی، تخصص و تجربه

کاری، شهرت نیک، اکمال سن (۳۵)، عدم محکومیت به جرایم ضد بشری و یا عدم محرومیت از حقوق مدنی.

برخی از وظایف و صلاحیت‌های قوهٔ اجراییه قرار ذیل است:

تعمیل احکام قانون اساسی و سایر قوانین و فیصله‌های قطعی محکمه، حفظ استقلال، دفاع از تمامیت ارضی، نگهداری و حفاظت از منافع و حیثیت افغانستان در جامعهٔ بین المللی، تأمین نظم و أمن عامه و از بین بردن هر نوع فساد.

اهمیت قوهٔ اجراییه در این است که رشد، ترقی و پیشرفت یک دولت پیش از این که به قوای دیگر مربوط باشد به این قوه مربوط می‌شود؛ زیرا شروع و ختم طرح‌ها و پلان‌های انکشافی همه مربوط به این قوه است.

فعالیت

در گروه‌ها راجع به قوهٔ اجراییه بحث کنید.

پاسخ دهید

۱- مفهوم قوهٔ اجراییه را بیان دارید.

۲- وزرأ نزد کدام ارگان مسؤول اند؟

۳- چند شرایط کاندیدای وزارت را نام بگیرید؟

کار خانه گی

شرایط کاندیدا وزارت را خلاصه کرده، در کتابچه‌های خود بنویسید.

قوهٔ قضاییه

پرسش

به نظرشما، قوهٔ قضاییه، چه وظیفه دارد؟

قوهٔ قضاییه رکن مستقل دولت است و متشکل از ستره محکمه، محاکم استیناف و محاکم ابتداییه می‌باشد، ستره محکمه در رأس قوهٔ قضاییه جُمهوری اسلامی افغانستان قرار دارد.

قاضیان محاکم، که رسیده‌گی قضیه‌ها را بر عهده دارند، در جریان بررسی رویدادها، احکام قانون اساسی و سایر قوانین را تطبیق می‌کنند؛ بنابراین، نقش قاضیان در تأمین عدالت و تحکیم حاکمیت دولت بسیار با اهمیت و در عین زمان یک مسؤولیت سنگین است.

قاضی در اجراآت خود مستقل است و صرف تابع احکام قانون اساسی و

سایر قوانین می‌باشد. هیچ مرجعی حق ندارد. قاضی را تابع اوامر و دستورهای شخصی خود قرار داده، مجبور به اطاعت و پیروی از آن سازد.

قاضیان در اجرای وظیفهٔ قضا، نمونهٔ خوب و مثال عالی تطبیق کننده گان قانون و عدالت در جامعه تلقی می‌شوند.

در صورتی که اشخاص مسلکی، کار فهم، دلسوز، باتقوا، وطندوست و دارای تحصیلات عالی، در مقام‌های بلند قضا، تقرر یابند، قوهٔ قضاییه خوبی خواهیم داشت.

تأمین عدالت از مهمترین وظایف قوهٔ قضاییه است.

فعالیت

در گروه‌ها راجع به قوهٔ قضاییه بحث کنید.

پاسخ دهید

۱- قوهٔ قضاییه متشکل از کدام محاکم است؟

۲- قاضیان در بررسی قضیه‌ها از کدام قانون استفاده می‌کنند؟

۳- آیا قاضی در اجراآت خود مستقل است؟ در زمینه مختصراً معلومات دهید.

کار خانه گی

در مورد قوهٔ قضاییه چند سطر، در کتابچه‌های خود بنویسید.

افتخارات افغانستان

پرسش

به نظرشما، افغانستان دارای چه افتخاراتی است؟

کشور عزیز ما افغانستان از جایگاه خاصی در میان کشورهای دنیا برخوردار است. از نظر موقعیت جغرافیایی، افغانستان در قلب آسیا موقعیت دارد و جنوب آسیا را با مرکز آن وصل می‌کند.

از دید تاریخی، مردم افغانستان با پیشینه تاریخی کهن، نقش مهمی در تمدن‌های بشری، خصوصاً تمدن اسلامی ایفأ کرده اند.

سرزمین افغانستان مهد پرورش هزاران عالم، دانشمند، ادیب و شخصیت‌های بارزی است، که هرکدام در بخش‌های مختلف کارنامه‌های بزرگی را انجام داده اند؛ مثلاً: نعمان بن ثابت (امام ابوحنیفه (رح))، امام ابن حبان بستی، سلطان محمود غزنوی، ابوریحان البیرونی، سنایی غزنوی، شیخ الاسلام عبدالله انصاری هروی، مولانا جلال الدین محمد بلخی، گوهرشاد بیگم،

کمال الدین بهزاد، امیرعلی شیرنوایی، مولانا عبدالرحمن جامی، حاجی میرویس خان هوتک، احمد شاه بابا، پیر روشان، سیدجمال الدین افغانی، فیض محمد کاتب، محمود طرزی و صدها عالم و ادیب دیگر از افتخارات تاریخی وطن عزیز ما به شمار می‌آیند.

از افتخارات دیگر مردم ما این است که در طول تاریخ زنجیر اسارت و غلامی بیگانه‌گان را قبول نکرده و با قربانی جان و مال آزادی خویش را حفظ کرده اند.

ما با داشتن کشوری چون افغانستان، به خود می‌بالیم و کوشش می‌کنیم تا افتخارات تاریخی مان را حفظ نموده و با کارنامه‌های بزرگ بر این افتخارات بیفزاییم.

فعالیت

در گروه‌ها راجع به افتخارات افغانستان بحث کنید.

پاسخ دهید

۱- افغانستان در ردیف کشورهای جهان از کدام جایگاه برخوردار است؟

۲- مردم افغانستان درکدام تمدن، نقش بارز دارند؟

۳- مردم ما، دارای کدام افتخارات بزرگ استند؟

کار خانه گی

راجع به شخصیت‌های بارز افغانستان مقالهٔ درکتابچه‌های تان بنویسید.

ولایات کشور ما

پرسش

به نظر شما، افغانستان چند ولایت دارد؟

کشور ما افغانستان به ٣٤ ولایت تقسیم شده و پایتخت آن شهر کابل است. هر ولایت چندین ولسوالی دارد. تعداد مجموعی ولسوالی‌ها به ٣٦٤ می‌رسد.

نام ولایات کشور به ترتیب حروف الفباء

شماره	نام ولایت	مرکز ولایت
١	ارزگان	ترینکوت
٢	بادغیس	قلعه‌نو
٣	بامیان	بامیان
٤	بدخشان	فیض‌آباد
٥	بغلان	پلخمری
٦	بلخ	مزار شریف
٧	پروان	چاریکار
٨	پکتیا	گردیز
٩	پکتیکا	شرن
١٠	پنجشیر	بازارک
١١	تخار	تالقان
١٢	جوزجان	شبرغان

۱۳	خوست	خوست
١٤	دایکندی	نیلی
۱۵	زابل	قلات
١٦	سرپل	سرپل
۱۷	سمنگان	ایبک
۱۸	غزنی	غزنی
۱۹	غور	فیروز کوه (چغچران)
۲۰	فاریاب	میمنه
۲۱	فراه	فراه
۲۲	کندز	کندز
۲۳	کندهار	کندهار
٢٤	کابل	کابل
۲۵	کاپیسا	محمود راقی
٢٦	کنر	اسعدآباد
۲۷	لغمان	مهترلام
۲۸	لوگر	پل علم
۲۹	میدان وردک	میدان‌شهر
۳۰	ننگرهار	جلال‌آباد
۳۱	نورستان	پارون
۳۲	نیمروز	زرنج
۳۳	هرات	هرات
٣٤	هلمند	لشکرگاه

فعالیت

در گروه‌ها، ولایات افغانستان را نام گرفته و در نقشه نشان دهید.

پاسخ دهید

۱- افغانستان به چند ولایت تقسیم شده است؟

۲-تعداد ولسوالی‌های کشور، چند است؟

۳- نام ولایات همجوار خود را روی نقشه نشان دهید.

کار خانه گی

از روی نقشهٔ افغانستان، نقشهٔ ولایت خود را در کتابچه‌های تان رسم کنید.

فصل دوم: کشورهای همسایه

اهداف فصل:

- با دولت جُمهوری اسلامی پاکستان آشنا شوند.
- دولت جُمهوری اسلامی ایران را بشناسند.
- چهار سمت تاجکستان را در نقشه نشان داده بتوانند.
- محصولات مهم جمهوری ازبکستان را نام گرفته بتوانند.
- جُمهوری ترکمنستان را درنقشه نشان داده، راجع به مساحت و نفوس آن توضیحات داده بتوانند.
- با کشورهای همسایه بیشتر آشنا شده و روحیهٔ نوع دوستی و همدیگر پذیری در ایشان تقویت یابد.

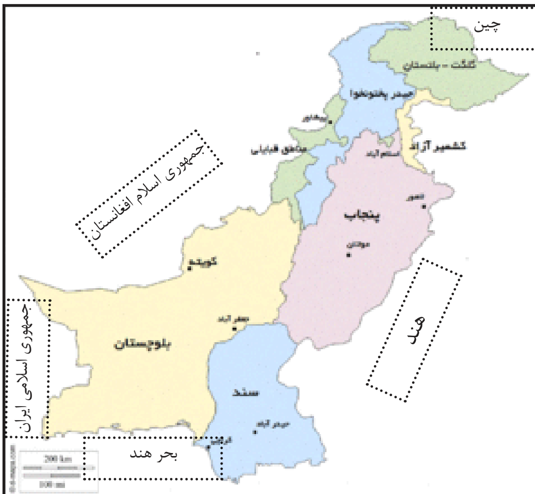
درس دوازدهم

جُمهوری اسلامی پاکستان

پرسش: به فکر شما، در سمت‌های جنوب و شرق افغانستان، کدام کشور موقعیت دارد؟

جُمهوری اسلامی پاکستان در نیم کرهٔ شمالی موقعیت دارد و از جملهٔ کشورهای جنوب قارهٔ آسیا می‌باشد.

پاکستان در جنوب و شرق کشور ما توسط خط تحمیلی دیورند جدا شده است، که از شمال با کشور چین، از شرق با کشور هند، از غرب با جُمهوری اسلامی ایران، از غرب و شمال با افغانستان و از جنوب با بحر هند مرز مشترک دارد.

موقعیت مناسب این کشور در ساحل بحر هند باعث آن شده که بیشترین اموال تجارتی کشورما نیز از طریق بندر کراچی پاکستان صادر و وارد شود.

مساحت پاکستان ۷۹۶۰۰۰ کیلومتر مربع است و نفوس آن درسال ۲۰۱۲م. حدود ۱۹۹میلیون نفر که اکثریت آن را مسلمانان تشکیل می‌دهد، تثبیت شده بود.

طرزحکومت آن جُمهوری اسلامی است و از چهار ایالت به نام‌های پنجاب، سند، پښتونخوا و بلوچستان تشکیل شده است. زبان رسمی آن اردو و انگلیسی

است، دیگر زبان‌های آن پنجابی، سندی، پشتو و بلوچی می‌باشد.

پایتخت کشور پاکستان شهر اسلام آباد و شهرهای مهم آن پشاور، کراچی، لاهور، راولپندی، حیدرآباد، فیصل‌آباد و غیره می‌باشد.

اقلیم کشور پاکستان در بیشتر نواحی ساحلی بحر هند، گرم و مرطوب، در مناطق شمال کشور معتدل و در نواحی مرکزی صحرایی، گرم و خشک است.

زراعت مهمترین فعالیت اقتصادی مردم پاکستان است. در مناطق حاصلخیز این کشور گندم، برنج، پنبه و دیگر نباتات کشت می‌شود.

کشور پاکستان از نظر معادن غنی می‌باشد. که مهمترین آن آهن، زغال سنگ و ذخایر گاز طبیعی است. در این کشور کارخانه‌های متعدد ریسنده‌گی، بافنده‌گی، صنایع تولید کود کیمیایی، ماشین آلات و غیره وجود دارد، که مقداری از این تولیدات به کشورهای دیگر نیز صادر می‌شود و از خارج نفت، فولاد، مواد کیمیایی، ماشین آلات زراعتی و غیره مواد مورد ضرورت را وارد می‌کند.

مشهورترین کوه آن همالیا و مشهورترین دریای آن سند است که از کوه همالیا سرچشمه گرفته و به بحر هند می‌ریزد. واحد پولی آن روپیهٔ پاکستانی است.

کشور پاکستان در سال۱۹٤۷ م. مطابق با ۱۳۲٦ هـ. ش. از هند به عنوان یک کشور اسلامی جدا شده و استقلال خود را حاصل کرد.

فعالیت

در گروه‌ها جدول زیر را در کتابچه‌های تان تکمیل کنید:

موقعیت پاکستان	پایتخت	تاریخ استقلال	مهمترین شهرهای آن	واحد پولی	محصولات زراعتی

پاسخ دهید

۱- کشور پاکستان در کدام قسمت قارهٔ آسیا واقع است ؟
۲- دین اکثریت مردم پاکستان چیست؟
۳- در پاکستان مردم به کدام زبان‌ها بیشتر صحبت می‌کنند؟

کار خانه گی

نقشهٔ پاکستان را به دقت دیده و نام مهمترین شهرهای آن را، در کتابچه‌های تان بنویسید.

جُمهوری اسلامی ایران

پرسش

جمهوری اسلامی ایران، در کدام سمت کشور ما موقعیت دارد؟

جُمهوری اسلامی ایران در نیم کرهٔ شمالی از جمله کشورهای جنوب غرب قارهٔ آسیا بوده که در غرب کشور ما موقعیت دارد. از طرف شمال با جمهوری‌های ترکمنستان، آذربایجان، ارمنستان و بحیرهٔ کسپین، از شرق با افغانستان و پاکستان، از غرب با عراق و ترکیه و ازجنوب با بحیرهٔ عمان و خلیج فارس سرحد مشترک دارد. مساحت آن۱٦٤۸۱۹۵ کیلو متر مربع و نفوس آن درسال۱۳۹۲ هـ .ش. هفتادوهفت میلیون نفر

تثبیت شده بود. اکثریت مردم ایران مسلمان استند، زبان رسمی آن فارسی می‌باشد. نوع حکومت آن جُمهوری اسلامی است.

پایتخت آن شهر تهران و مشهورترین شهرهای آن مشهد، اصفهان، تبریز، شیراز، اهواز، کرمانشاه و غیره است.

ایران یک کشور زراعتی و صنعتی است. محصولات مهم زراعتی آن عبارت اند از: برنج، چای، پنبه، گندم، لبلبو، جواری و انواع میوه‌ها، به خصوص

خرما و پسته می‌باشد. در کشور ایران انواع ذخایر و معادنی چون: نفت، گاز، آهن، ذغال سنگ، مس، فیروزه و غیره وجود دارد؛ همچنین، صنایع نفت، ذوب آهن، صنایع کیمیایی، موترسازی، ماشین آلات زراعتی، نساجی، فرش‌های دست بافت، بوت دوزی، یخچال سازی و تولیدکاغذ در این کشور توسعه یافته است، که مقداری از این تولیدات به خارج نیز صادر می‌شود و از خارج وسایط نقلیه، ماشین آلات و غیره اموال ضروری را وارد می‌کند. مشهورترین کوه‌های آن زاگروس و البرز و مشهور ترین دریای آن کارون که از کوه زاگروس سرچشمه گرفته و به آبهای مشترک دریاهای دجله و فرات (شطرالعرب) می‌ریزد می‌باشد. آب و هوای کشور ایران درمناطق ساحلی بحیرهٔ کسپین مرطوب و دارای باران کافی است؛ اما قسمت‌های مرکزی آن، اقلیم صحرایی دارد. کشورما با جُمهوری اسلامی ایران روابط دوستانهٔ دینی، زبانی، فرهنگی، اقتصادی و تجارتی دارد. اموال صادراتی و وارداتی کشورما از طریق بندرهای کشور ایران نیز صورت می‌گیرد.

فعالیت

در گروه‌ها جدول ذیل را در کتابچه‌های تان تکمیل کنید:

موقعیت ایران	پایتخت	دین	زبان	شهرهای مشهور	دریاهای مشهور	صنایع

پاسخ دهید

۱- شهرهای بزرگ ایران کدام‌ها اند؟
۲- حاصلات زراعتی ایران را نام ببرید.
۳- چرا کشور ایران از جملهٔ کشورهای صادر کنندهٔ نفت و گاز در جهان است؟

کار خانه گی

نقشهٔ کشور ایران را به دقت دیده، نام شهرهای بزرگ آن را، در کتابچه‌های خود بنویسید.

جُمهوری تاجکستان

پرسش

به نقشه نگاه کنید، در سمت غرب تاجکستان کدام کشور موقعیت دارد؟

جُمهوری تاجکستان یکی از کشورهای آسیای میانه بوده و مانند کشورما کوهستانی و محاط به خشکه است و به طرف شمال کشور ما موقعیت دارد. این کشور از شمال با جُمهوری قرغزستان، از شرق با جُمهوری خلق چین، از شمال جُمهوری تاجکستان با سقوط و فروپاشی اتحاد شوروی سابق در سال ۱۳۷۰ هـ . ش. مانند سایر جمهوری‌ها استقلال خود را حاصل نمود.

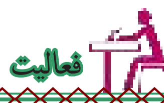
مساحت تاجکستان (۱٤۳۱۰۰) کیلومتر مربع و نفوس آن در سال ۲۰۱٤م. در حدود هشت میلیون نفر تثبیت شده بود. دین آن اسلام و ۹۰ درصد نفوس آن مسلمان بوده و به زبان‌های فارسی و روسی صحبت می‌نمایند.

پایتخت این کشور شهر دوشنبه و شهرهای مشهور آن خجند، کولاب و قرغان تیپه است. کشور تاجکستان بارنده‌گی فراوان دارد. بیشتر بارنده‌گی‌ها، در مناطق کوهستانی و در نواحی غربی کشور صورت می‌گیرد و متباقی، مناطق، اقلیم خشک دارد؛ یعنی در زمستان سرد و در تابستان گرم و خشک می‌باشد.

مهمترین معادن تاجکستان زغال‌سنگ، آلمونیم، سرب، طلا و آهن است و مهمترین صنایع و تولیدات آن منسوجات، مواد کیمیایی و برق می‌باشد.

بیشترین صادرات آن المونیم، پنبه و برق و واردات آن نفت، گازطبیعی، غله‌ها و غیره اموال مورد ضرورت است. محصولات زراعتی ، تاجکستان عبارت اند از : گندم، برنج، سبزی‌ها، پنبه ، انواع میوها و غیره.

مشهور ترین دریاهای آن سیردریا(سیحون) ، آمو دریا (جیحون)، سرخ آب و غیره می‌باشد. مشهورترین کوه‌های تاجکستان در شمال زرافشان، آلای و ترکستان و در جنوب سطح مرتفع پامیر است. کشورما با جُمهوری تاجکستان روابط دوستانهٔ دینی ، زبانی ، فرهنگی ، اقتصادی و تجارتی دارد. روابط تجارتی کشور ما با تاجکستان از طریق شیرخان بندر صورت می گیرد.

فعالیت

در گروه‌ها جدول ذیل را در کتابچه‌های تان تکمیل کنید:

موقعیت تاجکستان	پایتخت	دین	زبان	شهرهای مشهور	دریاهای مشهور	صنایع

پاسخ دهید

۱- تاجکستان چه وقت استقلال خودرا به دست آورد؟

۲- حدود اربعهٔ کشور تاجکستان رابگویید.

۳- تولیدات زراعتی کشور تاجکستان را نام بگیرید.

کار خانه گی

نقشهٔ کشور تاجکستان را به دقت دیده، نام شهرهای بزرگ آن را، در کتابچه‌های خود بنویسید.

جُمهوری ازبکستان

پرسش

چه فکر می‌کنید، ازبکستان در کدام قسمت آسیا در کدام سمت کشور ما موقعیت دارد؟

جُمهوری ازبکستان از جملهٔ کشورهای آسیای میانه بوده که در شمال کشور ما موقعیت دارد. از شمال و غرب با جُمهوری قزاقستان، از جنوب با جُمهوری‌های افغانستان و ترکمنستان، از شرق با جُمهوری‌های تاجکستان و قرغزستان همسرحد می‌باشد.

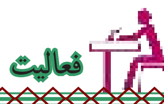
این کشور در سال ۱۳۷۰ هـ.ش. بعد از فروپاشی شوروی سابق، استقلال خود را به دست آورد. مساحت آن (٤٤٧٤٠٠) کیلومتر مربع و نفوس آن درحدود بیست و شش میلیون نفر می‌باشد. نوع حکومت آن جُمهوری است. پایتخت ازبکستان شهر تاشکند و شهرهای مشهور آن: سمرقند، بخارا و اورگنج است. مردم این کشور ازبک استند و زبان رسمی آن ازبکی و به زبان‌های فارسی و روسی نیز صحبت می‌کنند اکثریت مردم این کشور مسلمان اند.

اقلیم کشور ازبکستان خشک است، زمستان آن کوتاه و تابستان آن طولانی،

گرم و خشک می‌باشد. در شرق این کشور کوه‌های مرتفع و در غرب و نواحی مرکزی آن دشت‌های وسیع وجود دارد. مشهورترین دریاهای آن آمو و سیر دریا است که در جهیل ارال می‌ریزد.

کشت پنبه و شالی و پرورشِ کرم ابریشم در این کشور زیاد توسعه نموده و یکی از بزرگترین تولیدکننده‌گان پنبه در جهان می‌باشد، صنایع فولادسازی، نساجی، سامان آلات برقی و غذایی نیز در این کشور پیشرفت کرده است. مهمترین معادن و ذخایر طبیعی آن زغال‌سنگ، طلا، مس، یورانیم، نفت و گاز طبیعی می‌باشد.

مهمترین صادرات آن پنبه، طلا، پارچه‌های نخی و ابریشمی، انرژی برق، کود معدنی، محصولات غذایی، ماشین آلات و غیره است. واردات آن ماشین آلات، محصولات فلزی، غذایی، کیمیایی و غیره اشیای ضروری می‌باشد. کشورما با جُمهوری ازبکستان روابط دوستانهٔ دینی، زبانی، فرهنگی، اقتصادی و تجارتی دارد. راوبط تجارتی کشور ما با ازبکستان از طریق بندر حیرتان صورت می گیرد.

فعالیت

در گروه‌ها جدول ذیل را در کتابچه‌های تان تکمیل کنید:

موقعیت ازبکستان	پایتخت	دین	زبان	شهرهای مشهور	دریاهای مشهور	محصولات زراعتی

پاسخ دهید

۱- چرا کشور ازبکستان به کشورهای دیگر پنبه صادر می‌کند؟

۲- در جُمهوری ازبکستان کدام نوع صنایع پیشرفت نموده است؟ نام بگیرید.

۳- جُمهوری ازبکستان چه وقت به استقلال خود رسید؟

کار خانه گی

نقشهٔ ازبکستان را به دقت دیده و شهرهای بزرگ آن را، در کتابچه‌های خود بنویسید.

جُمهوری ترکمنستان

پرسش

چه فکر می‌کنید، جُمهوری ترکمنستان در کدام سمت کشور ما قرار دارد؟

جُمهوری ترکمنستان از جمله کشورهای آسیای میانه بوده که در سمت شمال کشورما موقعیت دارد. این کشور از شمال شرق با ازبکستان ، از شمال با قزاقستان، از جنوب شرق با افغانستان و از جنوب غرب با ایران همسرحد است.

کشور ترکمنستان نیز در سال ۱۳۷۰هـ.ش. از اتحاد جماهیر شوروی سابق، استقلال خود را حاصل کرد. مساحت این کشور (٤٨٨١٠٠)کیلومتر مربع است و نفوس آن حدود پنج میلیون نفر می‌باشد. اکثریت مردم این کشور به زبان‌های ترکمنی و روسی صحبت می‌کنند. پایتخت آن شهر عشق آباد بوده و شهرهای بزرگ آن ترکمن آباد(چارجو)، مرو، ترکمن باشی و غیره است.

اقلیم کشور ترکمنستان صحرایی بوده و ۹۰ درصد خاک آن را بیابان قراقرم در برگرفته است، اندازۀ بارنده‌گی در جنوب این کشور در حدود ٤٠٠ میلی متر و در شمال از ۸۰ میلی متر تجاوز نمی‌کند. کشور ترکمنستان دارای دشت‌های هموار و غیر قابل کشت می‌باشد. به همین سبب، خشکترین سرزمین آسیای مرکزی محسوب می‌شود. مشهورترین دریاهای آن مرغاب، هریرود(تجن) و

آمو دریا می‌باشد. بخشی از آب دریای آمو را توسط کانال ترکمن‌باشی(آب دریای آمو را به دریاهای مرغاب و هریرود وصل نموده) به قسمت جنوبی کشور انتقال یافته و کشتزارهای وسیع پنبه را درآن به وجود آورده است. مردم این کشور مسلمان استند. شغل بیشتر مردم ترکمنستان زراعت و مالداری است و از نظر تولید پنبه در جهان معروف اند. قالین‌بافی مهمترین صنایع دستی این کشور می‌باشد. ترکمنستان دارای ذخایر نفت و گاز طبیعی است.

مهمترین کالاهای صادراتی این کشور پنبه، پارچه‌های نخی، قالین، نفت و گاز طبیعی، محصولات‌کیمیایی، برق، پنبه، منسوجات و محصولات حیوانی می‌باشد. واردات آن ماشین‌آلات و تجهیزات، صنایع نفت و گاز ، نساجی، مواد کیمیابی و غذایی است.

کشورما با جُمهوری ترکمنستان روابط دوستانهٔ دینی، زبانی، فرهنگی، اقتصادی و تجارتی دارد. روابط تجارتی کشورما با ترکمنستان از طریق بندرهای اقینه و تورغندی صورت می‌گیرد.

فعالیت

در گروه‌ها جدول ذیل را در کتابچه‌های تان تکمیل کنید:

موقعیت ترکمنستان	پایتخت	دین	زبان	شهرهای مشهور	دریاهای مشهور	محصولات زراعتی

پاسخ دهید

۱- شغل بیشتر مردم ترکمنستان چیست؟

۲- صادرات کشور ترکمنستان را نام بگیرید.

۳- مشهورترین دریاهای کشور ترکمنستان کدام‌ها اند؟

کار خانه گی

نقشهٔ ترکمنستان را به دقت دیده و شهرهای بزرگ آن را در کتابچه‌های تان بنوسید.

جُمهوری خلق چین

پرسش

به نقشه ببینید وکشورهای همسایهٔ چین را پیدا کنید.

جُمهوری چین در شرق قارهٔ آسیا و در غرب بحرالکاهل با مساحت (۹۵۷۲۹۰۰) کیلومتر مربع وسیعترین کشور قارهٔ آسیا وسومین کشور جهان است. چین همسایهٔ شمال شرقی ما بوده و در منطقهٔ واخان، با کشور ما همسرحد می‌باشد.

چین از شمال با مغولستان، از شمال شرق با روسیه، از شرق با کوریای شمالی، بحیرهٔ زرد ، بحیرهٔ چین شرقی، از جنوب با بحیرهٔ چین جنوبی و کشور ویتنام، لائوس ،میانمار(برما)، هند، بوتان، نیپال، از غرب با هند، پاکستان، افغانستان، تاجکستان، قرغزستان و از شمال غرب با کشور قزاقستان محدود است.

کشورچین در سال ۲۰۱۱م. باداشتن یک میلیارد و سه صدو پنجاه میلیون نفوس پرجمعیت ترین کشور جهان بود. ادیان مردم چین بودیزم، کنفسیوس، اسلام و غیره می‌باشد در ایالت سکیانگ اکثریت نفوسش را مسلمانان تشکیل می‌دهد.

پایتخت چین پیکینگ (بیجنگ) و مشهورترین شهرهای آن شانگهای، چنگتو، هاربین، هانگ‌کنگ و غیره است.

زبان رسمی این کشور چینایی است. محصولات زراعتی آن برنج، گندم، جو، پنبه، لبلبو و غیره بوده و مهمترین معادن و ذخایر طبیعی آن زغال سنگ، نفت، گاز طبیعی، آهن، بوکسیت(المونیم)، قلعی، منگنیز، جست و غیره می‌باشد؛ همچنان صنایع

موترسازی، کشتی‌سازی، منسوجات، ماشین‌آلات زراعتی، وسایل الکترونیکی، پلاستیکی و غیره نیز در این کشور رونق خوبی یافته است که محصولات گوناگون آن تقریبا به تمام کشورهای جهان صادر می‌شود. مهمترین صادرات آن وسایل الکترونیکی، ماشین آلات و تجهیزات، لباس‌ها، بوت‌ها، مواد نفتی، پلاستیک‌باب، فولاد، چینی باب و غیره می‌باشد. واردات آن عبارت است از: تکنالوژی پیشرفته، ماشین آلات الکترونیکی، مواد خام صنعتی، نفت و غیره می‌باشد.

اقلیم کشور چین بنابر وسعت و به سبب مناطق دور و نزدیک از بحر،متنوع می‌باشد. قسمت‌های شمالی این کشور در زمستان سرد و در تابستان معتدل و جنوب آن در زمستان معتدل و تابستان آن گرم طولانی و مرطوب می‌باشد. اقلیم قسمت شرقی چین بحری، گرم و مرطوب و قسمت‌های غربی آن خشک است. طویلترین دریاهای چین، یانگ‌تسه‌کیانگ، هوانگهو (دریای زرد)، آمور و غیره است. مشهورترین کوهای آن همالیا، کون لون، تیان‌شان و غیره می‌باشد.

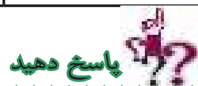
روابط کشور ما با جُمهوری چین دوستانه می‌باشد . از افغانستان به کشور چین پنبه، پشم، پوست، میوهٔ خشک صادر شده و از آن کشور چای، منسوجات، مواد تعمیراتی، رادیو، تلویزیون، کمپیوتر، ماشین آلات و غیره وارد می‌شود.

فعالیت

در گروه‌ها جدول ذیل را درکتابچه‌های تان تکمیل کنید:

چین در کدام سمت کشورما واقع است	پایتخت	محصولات زراعتی	زبان	شهرهای مشهور	دریاهای مشهور	اشیایی که از چین به کشور ما وارد می‌شود.

پاسخ دهید

۱- آب و هوای چین در زمستان چگونه است؟

۲- کدام اجناس از کشورما به چین صادر می‌شود ؟

۳-کدام اجناس را ما از کشور چین وارد می‌کنیم؟

کار خانه گی

نقشهٔ چین را به دقت دیده و شهرهای بزرگ آن را، در کتابچه‌های خود بنویسید.

فصل سوم: صلح و وحدت ملی

اهداف فصل:

- مفهوم وحدت ملی را بفهمند.
- ارتباط صلح با امنیت را بدانند.
- مفهوم اخلاق رسانه‌یی را بدانند.
- راه‌های حفاظت ملکیت‌ها را تشریح کرده بتوانند
- حقوق اطفال را توضیح کرده بتوانند
- کرامت انسان را احترام کرده و به رعایت کردن قانون علاقه مند شوند.

درس هجدهم

وحدت ملی

پرسش: به نظر شما، چرا مردم یک کشور، به وحدت ملی ضرورت دارند؟

وحدت ملی، اتحاد و یکپارچه‌گی مردم یک جامعه را گویند، که در رویدادهای ملی و دفاع از کشور و دولت باهم متحد باشند. دین اسلام اساس وحدت ملی مردم افغانستان است. خداوند(جَلَّ جَلاَلُه)مسلمانان را به وحدت و دوری از اختلاف و تفرقه امر فرموده است. وحدت میان مردم از

خصوصیت‌های یک جامعهٔ خوب است. ما همه مسلمان استیم به خدای واحد عقیده داریم، پیامبر و کتاب آسمانی و قبلهٔ واحد داریم. از اینرو باید با یکدیگر متحد و برادروار زنده‌گی کنیم و در آبادی و ترقی وطن خود بکوشیم. وحدت ملی نیاز مردم ما است. با وحدت و صلح، امنیت درکشورتأمین می‌شود و در فضای آرام زمینه‌های تعلیم،کار و رفاه برای مردم مساعد می‌شود.

فعالیت

درگروه‌ها راجع به اهمیت وحدت ملی بحث کنید.

پاسخ دهید

۱-وحدت ملی چیست؟

۲-خداوند (جَلَّ جَلاَلُه) مسلمانان را به چه امر فرموده است؟

۳-وحدت ملی درجامعه چه فایده دارد؟

کار خانه گی

راجع به فایده‌های وحدت ملی چند سطر، در کتابچه‌های خود بنویسید.

صلح و امنیت

پرسش

به نظر شما، آیا صلح بدون امنیت امکان دارد؟

امنیت درفضای صلح به وجود می‌آید. تنها درجامعهٔ که صلح برقرار است و مردم درآن با هم زنده‌گی مسالمت آمیز دارند، امکان برقراری امنیت وجود دارد. پس صلح و امنیت پهلوی هم قرار دارند. درسایهٔ صلح و امنیت کرامت انسانی حفظ شده، حقوق انسان‌ها به دست می‌آید و عدالت در جامعه برقرار می‌شود؛ بنابراین صلح فضای آرام جامعه است که درآن مصونیت، عدالت و آزادی از طریق همکاری افراد جامعه تأمین می‌شود.

معنای مصونیت در أمن بودن است؛ یعنی هرگاه مصونیت نباشد، زنده‌گی انسان به خطر مواجه می‌شود.

عدالت، عبارت از عدل و انصاف است. پس زمانی که عدل و انصاف موجود باشد، روابط انسان‌ها خوب بوده، با هم همکاری می‌کنند و مساوات بین ایشان ایجاد می‌شود.

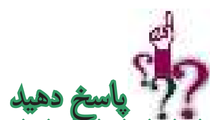
آزادی، عبارت از آزاد بودن درکارها است. آزادی باید داخل یک چوکات اسلام و قانون باشد، تا باعث اخلال دیگران نشود.

بسیاری از جنایات، هرج و مرج، نا أمنی و بی‌عدالتی‌ها از عدم وجود صلح به میان می‌آید. درفضای صلح، جوانان کشور به تحصیل و پیشرفت علمی دسترسی پیدا می‌کنند، برقراری حق و عدا لت در جامعه نیز نیازمند صلح و امنیت ا ست.

فعالیت

درگروه‌ها راجع به صلح وامنیت بحث کنید.

پاسخ دهید

۱- صلح و امنیت با هم چه ارتباط دارند؟

۲- صلح چیست؟

۳- مصونیت چیست؟

کار خانه گی

راجع به اهمیت صلح چند سطر، در کتابچه‌های تان بنویسید.

ملکیت عامه

پرسش

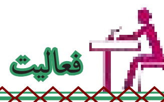
به نظر شما، ملکیت عامه به چه چیزها گفته می‌شود؟

ملکیت عامه شامل زمین،کوه‌ها، دشت‌ها، جنگل‌ها، فارم‌های دولتی، پارک‌ها، سرک‌ها، معادن و ذخایر طبیعی، فابریکه‌ها و تأسیسات دولتی، مؤسسات تعلیمی و خدماتی، آثار باستانی و غیره می‌باشد. آثار باستانی جزء مهمی از دارایی‌های فرهنگ و افتخارات ملی و یادگارهای اجداد هر ملت است.هیچ کس حق ندارد آثار تاریخی و باستانی کشور از قبیل: بناها، برج‌ها، منارها و غیره را تخریب و نابود سازد. شریعت اسلام و قوانین دولت

به هیچ کسی حق نمی‌دهد، زمین‌های را که متعلق به همهٔ ملت است، غصب کند. توزیع خانه‌ها و زمین برای مردم، در مرکز و ولایات توسط دولت مطابق قانون و پلان‌های شهری صورت می‌گیرد. کسی حق ندارد که ملکیت‌های عامه را غصب کرده برای نفع شخصی از آن استفاده کند.

ما باید به ملکیت عامه احترام قایل شده، از آن محافظت کنیم. از غصب، تخریب و استفادهٔ شخصی از آن خود داری نماییم.

فعالیت

به گروه‌ها تقسیم شده راجع به ملکیت عامه بحث کنید.

پاسخ دهید

۱- ملکیت عامه شامل کدام چیزها می‌شود؟
۲- وظیفهٔ دولت در مورد غاصبان چیست؟
۳- آیا آثار باستانی شامل ملکیت عامه می‌شود؟

کار خانه گی

مسؤولیت ما در قبال غاصبان چیست؟ در این باره چند سطر، در کتابچه‌های خود بنویسید.

درس بیست ویکم

اخلاق رسانه‌یی

پرسش

به نظر شما، اخلاق رسانه یی، چه اهمیت دارد؟

اخبار، مجله، روزنامه، رادیو، تلویزیون، انترنت و غیره را رسانه می‌گویند. رسانه وسیلهٔ انتقال پیام، معلومات و اطلاعات است.

رسانه‌ها تاثیر زیاد بر افکار مردم جهان گذاشته و در بهبود و اصلاح جوامع نقش عمده دارند. آداب و ارزش‌های را که یک رسانه باید در نشرات خود مراعات کند اخلاق رسانه یی می‌گویند. موضوعاتی که در اخلاق رسانه‌ها باید مراعات شود عبارت اند از: درست بودن، معلومات و اخبار، توازن، امانت و پرهیز از ضدیت با ارزش‌های اسلامی و منافع ملی. رسانه‌های کشور باید تلاش نمایند تا از نشر مطالب زیر خود داری کنند:

•مطالبی که مغایر با احکام دین مقدس اسلام و توهین به سایر ادیان و مذاهب باشد.

• نشر مطالبی که موجب بی‌حرمتی، تحقیر، توهین و تهمت به اشخاص شود.
تبلیغ خشونت، جنگ و سایر مواردی که مخالف احکام و ارزش‌های دین اسلام، احکام قانون اساسی بوده و یا قانون جزا، آن را جرم دانسته باشد.
• نشر و پخش برنامه‌های که به سلامت اخلاقی افراد جامعه خصوصاً اطفال و نوجوانان آسیب می‌رساند.
وظیفهٔ رسانه‌های کشور ما، به خصوص تلویزیون، شبکهٔ کیبلی، انترنت و غیره است؛ تا موضوعاتی را نشر و تبلیغ نمایند که همبسته‌گی اسلامی و ملی، اخلاق نیکو و رعایت حقوق دیگران راتشویق کند. وحدت و اتحاد را میان مردم و ملت‌ها ایجاد کرده، ذهنیت مردم را برای همکاری، صلح و ترقی روشن سازد. جوانان را به تعلیم و تربیت و تحصیلات عالی تشویق کنند تا کشور ما به مدارج عالی ترقی برسد.
ما باید از موضوعات و برنامه‌های مفید و علمی رسانه‌ها استفاده کنیم.

در گروه‌ها راجع به اخلاق رسانه‌یی بحث کنید.

۱- رسانه چیست؟
۲- کدام موضوعات اخلاق رسانه‌یی را تشکیل می‌دهد؟
۳- رسانه‌ها باید کدام مطالب را نشر نکنند؟

رسانه‌ها چه اهمیت دارند؟ در مورد چند سطر، در کتابچه‌های خود بنویسید.

کرامت انسان

پرسش

به نظر شما، کرامت انسان چیست؟

انسان دارای حرمت است و حق دارد درجامعه محترمانه زنده‌گی کند و کسی حق ندارد با گفتار و کردار خویش حیثیت او را پایمال کند. انسان‌ها چه زن باشند یا مرد، پیر باشند یا جوان، فقیر باشند یا غنی، معلول باشند یا تندرست، همه قابل احترام اند.

حفظ حیثیت و منزلت مردم باید در پلان‌ها، طرح‌ها و تصامیم ارگان‌ها، سازمان‌ها و نهادهای اجتماعی و خدماتی مراعات شود؛ یعنی ضروریات اولیه، آزادی در تصمیم‌گیری‌ها و امنیت روانی و اجتماعی آن‌ها تأمین شود.

درجامعه یی که حقوق و کرامت انسان احترام و رعایت شود، مردم آن به رفاه و کامیابی می‌رسند، مصیبت‌های اجتماعی، فقر و سایر مشکلات انسانی کاهش می‌یابد.

همه انسان‌ها آزاد به دنیا می‌آیند و دارای حقوقی استندکه نمی‌توان آن‌ها را از داشتن آن محروم کرد؛ چون انسان درجامعه تحت سایهٔ دولت قرار می‌گیرد. حکومت مؤظف است که این حقوق را رعایت و حفاظت کند. طوری که در یکی از ماده‌های قانون اساسی کشور آمده است: «آزادی وکرامت انسان از تعرض مصون است. دولت به احترام و حمایت آزادی وکرامت انسان مکلف می‌باشد.» جامعه زمانی رشد کرده و به رفاه می‌رسد؛ که به حقوق وکرامت همهٔ انسان‌ها احترام گذاشته شود.

فعالیت

درگروه‌ها راجع به حقوق وکرامت انسان بحث کنید.

پاسخ دهید

۱- چرا نمی توانیم انسان‌ها را از داشتن حقوق ایشان محروم کرد؟
۲- حکومت در برابر حفظ حقوق وکرامت انسان چه مسؤولیت دارد؟
۳-چگونه می‌توان کرامت انسانی یکدیگر را مراعات کرد؟

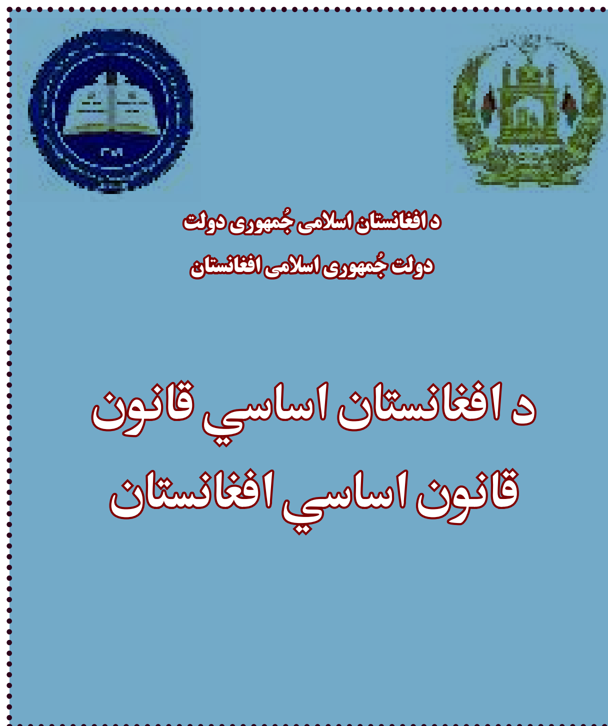
کار خانه گی

راجع به کرامت انسان چند سطر، در کتابچه‌های خود بنویسید.

رعایت قانون

پرسش

به نظر شما رعایت قانون چه فایده دارد؟

در مکتب شما، افرادی اند که هر کدام آن‌ها وظایف خاصی را انجام می‌دهند؛ به طور مثال: معلم مطابق تقسیم اوقات به شاگردان تدریس می‌کند. مدیر و سرمعلمان مکتب مطابق لایحه وظایف خود را انجام می‌دهند.

شما برای حفظ نظم در مکتب مقرراتی را باید مراعات کنید:

- **سر ساعت درمکتب حاضر باشید.**

• هنگام تدریس به معلم توجه کنید.

• بدون اجازهٔ معلم نباید از صنف خارج شوید.

مراعات نکردن مقررات باعث بی نظمی درمکتب می‌شود.

همین گونه اگر قانون درجامعه تطبیق و رعایت نشود، جامعه به سوی هرج و مرج رفته، نا امنی و جرایم به وجود می‌آید.

قانون به خاطری اهمیت دارد که ما را کمک ومحافظت می‌کند.

دولت و اتباع کشور در تطبیق و رعایت قانون مکلف اند؛ تا مردم ما، در امنیت زنده‌گی کنند.

فعالیت

در گروه‌ها راجع به رعایت قانون بحث کنید.

پاسخ دهید

۱–چند مثال از قوانین و مقررات مکتب را بیان دارید؟

۲–آیا انسان بدون قانون زنده‌گی کرده می‌تواند؟

۳–اهمیت قانون را بیان دارید.

کار خانه گی

در مورد این که اگر قانون درجامعه رعایت نشود چه رخ می‌دهد؟چند سطر در کتابچه‌های خود بنوبسید.

حقوق اطفال

پرسش

به نظر شما، چگونه می‌توانیم اطفال سالم به جامعه تقدیم کنیم؟

انسان در دوران طفولیت بیش از هر وقتی دیگر به مواظبت، کمک و حمایت ضرورت دارد. طفل در سال‌های اول زنده‌گی از حوادثی که جان وی را به خطر می‌اندازد، بی خبر می‌باشد. بزرگسالان به خصوص والدین، در زمینهٔ حفاظت از اطفال خویش در برابر امراض و خطراتی که حیات آن‌ها را تهدید می‌کند، مسؤول اند. اطفال چه دختر باشند چه پسر، حقوق مساوی دارند و

هیچ کس نباید در حق آنان از خشونت و بی رحمی کار بگیرد. اطفال باید از حقوق تعلیم و تربیت، محبت، تفریح وحق مراقبت و نگهداری برخوردار باشند، تا در آینده شخص سالم بزرگ شده و مصدر خدمت به کشور خود شوند.

دین مقدس اسلام به حقوق اطفال توجه و تاکید لازم نموده است. اسلام طفل را از نظر حقوقی و کرامت بشری، به چشم انسان بزرگ می‌بیند.

بنابراین لازم است با رعایت احکام دو ارزش‌های دین اسلام به حقوق طفل توجه کنیم و دستورهای دین مقدس اسلام را در این زمینه در نظر بگیریم. خداوند(جَلَّ جَلاَلُه) درسورۀ کهف آیۀ٤٦ می‌فرماید: «مال و فرزندان در زنده‌گی دنیوی زیب و زینت است.» پیامبر اسلام دنیای طفولیت را مانند بهشت تصور کرده، می‌فرماید: «اطفال پروانه‌های بهشت اند.»

فعالیت

درگروه‌ها راجع به حقوق اطفال بحث کنید.

پاسخ دهید

۱–در زمینۀ حفاظت اطفال در برابر امراض و خطرات در قدم نخست کی‌ها مسئوول اند؟

۲–حقوق اطفال کدام‌ها اند؟

۳–خداوند (جَلَّ جَلاَلُه) درقرآن پاک، راجع به اطفال چه فرموده است؟

کار خانه گی

راجع به حقوق اطفال چند سطر، در کتابچه‌های خود بنویسید.

حقوق زن

پرسش

به نظر شما، زن دارای کدام حقوق است؟

رسول‌الله(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) می‌فرماید: از میان شما شخص خوب و برگزیده کسی است، که با همسر خود رفتار خوب می‌کند و من نسبت به هرکس دیگر با همسرم رفتار نیکو می‌کنم. درجای دیگر می‌فرماید: از خداوند متعال بترسید و بر زنان ظلم نکنید.

زنان مانند مردان، بنده‌گان خداوند استند، در نزد پروردگارشان مسؤولیت‌های یکسان دارند و در برابر قانون هم مساوی اند.

حقوق مهم زنان قرار ذیل است:

-نام: اولین حق یک طفل دختر یا پسر، انتخاب نام خوب برای آنان است.

-تربیت:حق مهم دیگر یک طفل دختر تربیت و پرورش سالم است. حضرت محمد صلی الله علیه وسلم می‌فرماید: کسی که به دخترانش تربیت خوب و صالح بدهد، جایش در بهشت است.

-تعلیم: خانواده و حکومت باید در تعلیم دختران توجه خاص کنند، تا دختران بتوانند به آسانی علم بیآموزند. پیامبر(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) می‌فرماید: آموختن علم بر هر زن و مرد مسلمان فرض است.

-ازدواج: هر زن مطابق اساسات دین مقدس اسلام حق ازدواج دارد. دین

مبارک اسلام، فروش، بد دادن و ازدواج بدون رضایت زنان را عمل ناروا و ناجایز می‌داند.

-نفقه: هر زن بالای شوهرش مطابق توان وی حق نفقه دارد.

-کار: هر زن مطابق اصول و قانون اسلامی حق کار کردن دارد.

-میراث: هر زن حق میراث دارد.

-انتخاب: هر زن حق کاندیدا شدن و نیز مطابق خواستش حق رأی دادن دارد. زنان قابل احترام اند و هیچ کس حق ندارد که با زنان رفتار نادرست کند. اگر ما با زنان رفتار درست کنیم؛ بدون شک خانوادهٔ خوب و جامعهٔ سالم خواهیم داشت.

فعالیت

در گروه‌ها راجع به حقوق زنان باهم بحث کنید.

پاسخ دهید

۱- پیامبر(صلی‌الله‌علیه‌وسلم)در مورد حقوق زن چه فرموده است؟

۲- بعضی حقوق زنان را نام بگیرید؟

۳- در مورد تعلیم زنان پیامبر(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) چه فرموده است؟ بیان دارید.

کار خانه گی

در مورد تعلیم و تربیهٔ زنان، در کتابچه‌های تان چند سطر بنویسید.

فصل چهارم: وقایع مهم افغانستان از سال ۱۳۵۲ الی ۱۳۸۳ هـ. ش.

اهداف فصل:

- با وقایع سال‌های ۱۳۵۲ ا لی ۱۳۸۰ هـ.ش. آشنا شوند.
- در رابطه با اجلاس بن معلومات حاصل کنند.
- ادارۀ مؤقت و دولت انتقالی را از هم تفکیک کرده بتوانند.
- مفهوم انتخابات را بفهمند.
- ساختار پارلمان کشور را تشریح کرده بتوانند.
- مفهوم لویه جرگۀ اضطراری را بفهمند.
- به بازسازی کشور علاقه مند شوند.

درس بیست وششم

مروری مختصر بر وقایع افغانستان
از سال ۱۳۵۲ الی ۱۳۷۱ه.ش.

پرسش: چه فکر می‌کنید، اولین رئیس جُمهور افغانستان کی بود؟

قبل از ماه سرطان سال ۱۳۵۲ه.ش. افغانستان نظام شاهی مشروطه داشت و اعلیحضرت محمد ظاهرشاه آخرین پادشاه افغانستان بود.

در ۲۶ سرطان سال ۱۳۵۲ ه.ش. سردار محمد داوود خان با به راه انداختن یک کودتای قدرت را به دست گرفت و به جای نظام شاهی، نظام جُمهوری را اعلان کرد. محمد داوود خان الی ۷ ثور سال ۱۳۵۷ه.ش. رئیس جُمهورافغانستان بود.

در هفتم ثور۱۳۵۷ه.ش. درنتیجۀ یک کودتای نظامی نورمحمد تره‌کی قدرت را به دست گرفت و نام رژیم خود را جمهوری دموکراتیک خلق افغانستان گذاشت. نورمحمد تره‌کی تا سنبله ۱۳۵۸ ه.ش. در رهبری دولت باقی ماند که در نتیجۀ مخالفت‌های درونی حزب دموکراتیک خلق، به

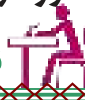
دستورحفیظ الله امین کشته شد.

از سنبلۀ ۱۳۵۸هـ.ش. الی جدی ۱۳۵۸هـ.ش. حفیظ الله امین برای مدت سه ماه به حیث رئیس شورای انقلابی جمهوری دموکراتیک خلق افغانستان، زمام امور را در دست داشت. حکومت حفیظ الله امین در ششم جدی ۱۳۵۸ هـ.ش. با تجاوز مستقیم قوای نظامی اتحاد شوروی سابق برافغانستان، از بین برده شد.

در ٦ جدی ۱۳۵۸ هـ.ش. ارتش سرخ اتحاد شوروی ببرک کارمل را با خود آوردند و او را به رئیس شورای انقلابی تعیین کردند. ببرک کارمل به تطبیق سیاست‌های حزبش ادامه داد و الی ماه ثور ۱۳٦٥هـ.ش. در قدرت باقی ماند.

با تغییرسیاست دراتحاد شوروی وقت، ببرک کارمل از رهبری افغانستان سبکدوش و دکتور نجیب الله به جای وی به قدرت رسید.

دکتور نجیب الله از ماه ثور۱۳٦٥هـ.ش. تا ماه حمل ۱۳۷۱هـ.ش. زمام امور دولت افغانستان را به دست داشت.

فعالیت

در گروه‌ها جمله‌های طرف راست را با چپ طوری ربط دهید که معنای مکمل آن‌ها به دست آید.

–محمد داوودخان	– اولین رئیس جُمهور افغانستان بود.
– در نتیجۀ کودتای نظامی ۱۳۵۷هـ.ش.	– دکتور نجیب الله رئیس جمهور کشور ما بود.
– از سال ۱۳۶۵ الی ۱۳۷۱ هـ.ش.	– نورمحمد تره‌کی قدرت را به دست گرفت.

پاسخ دهید

۱– قشون شوروی سابق درکدام سال به کشور ما تجاوز کرد؟

۲– حکومت حفیظ الله امین توسط کی از بین برده شد؟

۳– چرا محمد ظاهرخان آخرین شاه افغانستان گفته می‌شود؟

کار خانه گی

در بارۀ تغییرنظام شاهی به جُمهوری چند سطر، در کتابچه‌های تان بنویسید.

مروری مختصر بر وقایع افغانستان
از سال ۱۳۷۱ الی ۱۳۸۰ه.ش.

پرسش

چه فکر می‌کنید، قشون سرخ اتحاد شوروی سابق، چگونه از کشور ما خارج شدند؟

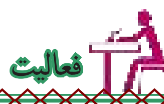
پس از روی کارآمدن جُمهوری دموکراتیک افغانستان به رهبری نور محمد تره‌کی که از حمایت اتحاد شوروی سابق برخوردار بود و در ضدیت با دین اسلام قرار داشت و به قتل شکنجۀ فرزندان کشور پرداخت. جهاد و مقاومت‌های مردمی علیه رژیم حاکم آغاز شد. جهاد و مقاومت مردم با ورود و تجاوز مستقیم ارتش سرخ شوروی سابق برخاک افغانستان شدت بیشتر یافت. نیروهای شوروی که با مقاومت سرسختانۀ مردم افغانستان مواجه شدند، پس از سال‌ها جنگ و ویرانگری بالاخره مجبور به ترک افغانستان شدند و در نهایت، ارتش سرخ با تحمل تلفات و خسارات سنگین در ۲۶ دلو ۱۳٦۷ ه.ش. از افغانستان خارج شد.

پس از خروج نیروهای اتحاد شوروی سابق؛ مجاهدین با ادامۀ حکومت دکتور نجیب الله مخالفت نموده به جهاد و مبارزات شان ادامه دادند و رژیم او را طرفدار اتحاد شوروی سابق خواندند. حکومت دکتور نجیب الله پس از بیرون شدن قوای شوروی سابق ۳ سال دیگر ادامه یافت، تا این که مجاهدین وارد کابل شده و به تاریخ ۸ ثور ۱۳۷۱ه.ش. قدرت سیاسی را به دست گرفتند.

حضرت صبغت الله مجددی به تاریخ ۸ ثورسال ۱۳۷۱ ه.ش. ، بر اساس فیصلۀ پشاور برای یک دورۀ مؤقت دو ماهه ریاست دولت اسلامی افغانستان را بر عهده گرفت.

بعد از تکمیل شدن دورهٔ حکومت مؤقت حضرت صبغت الله مجددی، از ماه سرطان سال ۱۳۷۱ هـ.ش. استاد برهان الدین ربانی ریاست دولت اسلامی افغانستان را بر عهده داشت. وی در دورهٔ حکومتش وظیفه داشت؛ تا زمینهٔ انتخابات آزاد و همه گانی را فراهم کند؛ اما به نسبت شرایط دشوار وقت و ادامهٔ جنگ‌ها بین گروه‌های مجاهدین، موفق به انجام این کار نشد و به حکومتش تا میزان ۱۳۷۵ هـ.ش. ادامه داد.

پس از تصرف کابل توسط تحریک طالبان در میزان سال ۱۳۷۵ هـ.ش. ملامحمد عمر مجاهد به قدرت رسید و امارت اسلامی افغانستان را اعلان نمود. وی در عقرب سال ۱۳۸۰ هـ.ش. از قدرت برکنار شد و صفحهٔ جدیدی در تاریخ سیاسی کشورگشوده شد.

فعالیت

در گروه‌ها جمله‌های طرف راست را با چپ طوری ربط دهید که مفهوم درست به دست آید.

–حضرت صبغت الله مجددی	– نام دولت افغانستان در زمان طالبان بود.
–درماه سرطان ۱۳۷۱هـ .ش.	– استاد برهان الدین ربانی به قدرت رسید.
–امارت اسلامی افغانستان	– نخستین رئیس حکومت مجاهدین بود.

پاسخ دهید

۱–دلیل جهاد مردمی در افغانستان چه بود؟
۲– استاد برهان الدین ربانی در کدام سال به قدرت رسید؟
۳– کابل در کدام سال توسط طالبان تصرف شد؟

کار خانه گی

راجع به جهاد مردم افغانستان، چند سطر در کتابچه‌های تان بنویسید.

نتایج وقایع و تحولات سه دهۀ اخیر درکشور

پرسش

به نظرشما، کدام عوامل باعث ادامۀ جنگ‌ها و ویرانی‌ها درکشور ما شد؟

کشورما درطی سه دهه (ازسال۱۳۵۲ الی ۱۳۸۰ هـ.ش.) شاهد تحولات سیاسی و تجربۀ رژیم‌های متفاوتی بوده است. این تحولات و ناآرامی‌ها منجر به بدبختی مردم و ویرانی کشور ما شد.

- **درحدود دو میلیون نفر، جان خود را از دست داده و تعداد زیادی از هموطنان ما معلول شدند.**
- **درحدود پنج میلیون نفرمجبور به ترک وطن و مهاجرت شدند.**
- **شهرها و قریه‌ها ویران و یا شدیداً خساره مند شدند.**
- **تعمیرات دولتی، سرک‌ها، پل‌ها، فابریکه‌ها، تأسیسات زراعتی و آبیاری، تأسیسات و شبکه‌های آب و برق، مراکز خدمات صحی و سیستم ترانسپورت تخریب و یا شدیداً خساره مند گردیدند.**
- **آثار تاریخی و میراث‌های گرانبهای فرهنگی کشور؛ مانند: موزیم‌ها و آبدات تاریخی تخریب شده و یا کاملاً از بین رفتند.**
- **رشد اقتصادی و اجتماعی کشور، با رکود مواجه شد.**
- **مردم با مشکلاتی چون: بیکاری، فقر و تنگدستی مواجه شدند.**
- **جرایم جنگی و اخلاقی افزایش یافت و حقوق اساسی و مدنی مردم پایمال شد.**

• تعداد زیادی از علما و معلمان به شهادت رسیدند.

• ساختمان اکثر مکاتب تخریب و یا خساره مند شد.

• سطح کیفیت تعلیم و تربیه پایین آمد.

• اطفال و جوانان در بسیاری از نقاط کشور به مکتب و تعلیم و تربیه دسترسی نداشتند و تعداد زیادی مردم بیسواد ماندند.

بنابراین مهم است، که افغان‌ها با اتحاد و اتفاق، وحدت ملی را تقویت نموده و با کسب علم و دانش، ویرانی‌های جنگ را جبران و افغانستان را آباد و به یک کشور پیشرفته مبدل سازند.

فعالیت

در گروه‌ها راجع به موضوعات زیر بحث کنید:

اضرار جنگ درکشورما.

فواید اتحاد و صلح.

پاسخ دهید

۱- کشور ما درجریان جنگ‌های داخلی کدام خساره‌ها را متحمل شد؟

۲- کدام عوامل باعث ادامهٔ جنگ‌ها در کشور شد؟

۳- برای آبادی و پیشرفت کشور چه باید کرد؟

کار خانه گی

چگونه می‌توانیم ویرانی‌های کشور خود را آباد سازیم، در این بارهٔ چند سطر در کتابچه‌های تان بنویسید.

اجلاس بن

پرسش

چه فکر می‌کنید، چرا جلسهٔ بن به وجود آمد؟

به منظور رفع منازعهٔ در کشور، تأمین مصالحهٔ ملی، استقرار صلح پایدار، رعایت حقوق بشر و تأسیس یک حکومت ملی، نماینده‌گان گروه‌های مختلف سیاسی افغان در ماه قوس ۱۳۸۰ هـ.ش. در شهر بن آلمان، گردهم آمدند. سرانجام، این اجلاس تحت سرپرستی الأخضر ابراهیمی نمایندهٔ ملل متحد بعد از جر و بحث‌های زیاد به توافقات زیر دست یافتند:

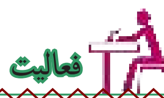
- **تشکیل ادارهٔ مؤقت برای ٦ ماه.**
- **تدویر لویه جرگهٔ اضطراری و تعیین حکومت انتقالی برای ۱۸ ماه که طی**

این مدت، قانون اساسی تدوین و انتخابات عمومی برگزار و حکومت منتخب تشکیل گردد.

- استقرار و جابجا شدن نیروهای بین المللی به منظور تأمین امنیت در افغانستان.

- اعمار مجدد افغانستان با کمک جامعهٔ بین المللی.

- تعقیب روابط دوستانه توسط حکومت افغانستان با همه کشورهای جهان به خصوص کشورهای همسایه.

فعالیت

در گروهها راجع به اجلاس بن بحث کنید.

پاسخ دهید

۱- اجلاس بن به چه منظور دایر شد؟

۲- اجلاس بن از کدام گروهها تشکیل شده بود؟

۳- در اجلاس بن تشکیل ادارهٔ مؤقت و حکومت انتقالی برای چه مدت تصویب شده بود؟

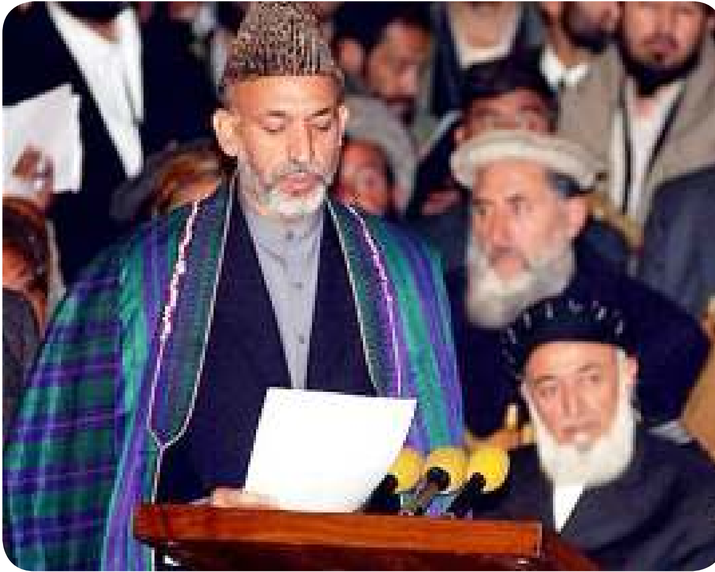
کار خانه گی

راجع به توافقات اجلاس بن در کتابچه‌های تان، چند سطر بنویسید.

ادارهٔ موقت

پرسش

چه فکر می‌کنید، ادارهٔ مؤقت چگونه به وجود آمد؟

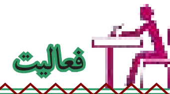

طوری که در درس قبلی تذکر داده شد، در ماه قوس ۱۳۸۰هـ.ش. مذاکرات صلح بین افغان‌ها به سرپرستی سازمان ملل متحد در شهر بن آلمان دایر و سرانجام به توافقات تاریخی پیرامون ایجاد ادارهٔ مؤقت افغانستان به ریاست حامد کرزی پایان یافت.

در اول جدی ۱۳۸۰ هـ.ش. رسماً انتقال قدرت از دولت اسلامی تحت رهبری استاد برهان الدین ربانی به ادارهٔ مؤقت تحت ریاست حامد کرزی

صورت گرفت و کابینهٔ جدید شروع به کار نمود.

در این دوره دروازه‌های مکاتب، مدارس و پوهنتون‌ها به روی دختران و پسران باز گردید و زنان از حق کار در ادارات دولتی و تحصیلی بهره‌مند شدند. قانون اساسی ۱۳٤۳ هـ .ش. مطابق موافقتنامهٔ بن مورد اجرا قرار گرفت. مؤسسات غیر دولتی دفترهای خود را در کابل باز نمودند و بازسازی کشور آغاز شد.

فعالیت

در گروه‌ها راجع به این که چرا ادارهٔ مؤقت به وجود آمد، بحث کنید.

پاسخ دهید

۱- کار کابینهٔ ادارهٔ مؤقت چه وقت و به سرپرستی کدام شخص در افغانستان آغاز شد؟

۲- قدرت دولت اسلامی افغانستان از کدام شخص به حامد کرزی انتقال یافت؟

۳- در نتیجهٔ تشکیل دولت مؤقت، کدام کار روی دست گرفته شد؟

کار خانه گی

راجع به ادارهٔ مؤقت در کتابچه‌های تان، چند سطر بنویسید.

لویه‌جرگهٔ اضطراری

پرسش

به نظر شما، لویه‌جرگهٔ اضطراری چگونه به وجود آمد؟

یکی از عنعنات مهم و پسندیدهٔ مردم افغانستان، از زمانه‌های قدیم تا کنون تشکیل جرگه‌ها و لویه‌جرگه‌ها، برای حل معضلات عمدهٔ کشور می‌باشد.

مطابق فیصله‌های جلسهٔ بن به منظورحل و فصل مشکلات و تصمیم‌گیری به خاطر تأمین وحدت ملی و آیندهٔ افغانستان، از تاریخ ۲۱ تا ۳۰ جوزای سال ۱۳۸۱هـ .ش. لویه‌جرگهٔ اضطراری با اشتراک بیش از ۱۵۰۰ نفر از نماینده‌گان مردم در خیمهٔ لویه جرگه واقع پوهنتون پولیتخنیک کابل دایر

شد. مهمترین فیصله‌های لویه‌جرگهٔ اضطراری قرار ذیل بود:

- ادارهٔ مؤقت جای خود را به دولت انتقالی اسلامی افغانستان بدهد.

-محترم حامد کرزی رئیس ادارهٔ مؤقت، به حیث رئیس دولت انتقالی اسلامی افغانستان برای ۱۸ ماه انتخاب شد.

-ترکیب کابینهٔ پیشنهادی ریاست دولت انتقالی اسلامی افغانستان مورد تایید قرار گرفت.

- فیصله شد؛ تا در این مدت، قانون اساسی کشور توسط لویه جرگه به تصویب برسد و حکومت مؤظف شد؛ تا در زمینهٔ بازسازی کشور برنامه‌های مشخصی ترتیب و برای عملی شدن آن اقدام کند.

فعالیت

درگروه‌ها راجع به لویه جرگهٔ اضطراری بحث کنید.

پاسخ دهید

۱- تعداد نماینده‌گان لویه جرگهٔ اضطراری چند نفر بود؟
۲- لویه جرگهٔ اضطراری در کدام محل دایر شد؟
۳- در لویه جرگهٔ اضطراری کدام فیصله‌ها صورت گرفت؟

کار خانه گی

راجع به فیصله‌های لویه جرگهٔ اضطراری چند سطر، در کتابچه‌های تان بنویسید.

دولت انتقالی اسلامی افغانستان

پرسش

به نظر شما، دولت انتقالی اسلامی افغانستان چگونه به وجود آمد؟

بر اساس توافقنامۀ جلسۀ تاریخی بن و فیصله‌های لویه جرگۀ اضطراری سال ۱۳۸۱هـ.ش. ادارۀ مؤقت جای خود را به دولت انتقالی اسلامی افغانستان داد. حامد کرزی رئیس ادارۀ مؤقت، از طرف لویه‌جرگه به حیث رئیس دولت انتقالی اسلامی افغانستان با اکثریت آرا، انتخاب شد. دولت انتقالی اسلامی افغانستان وظایف زیادی را بر عهده داشت که در اینجا به برخی از مهمترین آن‌ها اشاره می‌کنیم:

- **تصویب قانون اساسی کشور توسط لویه‌جرگه.**
- **تدویر انتخابات آزاد و عادلانه.**
- **چاپ و توزیع پول جدید.**
- **تأسیس کمیسیون مستقل حقوق بشر.**
- **مبارزه علیه تروریزم، مواد مخدر و جنایات سازمان‌یافته.**
- **برقراری روابط صلح‌آمیز و دوستانه با تمام کشورهای جهان، به خصوص کشورهای همسایه.**
- **تشکیل اردوی ملی.**
- **خلع سلاح عمومی.**

فعالیت

در گروه‌ها راجع به وظایف دولت انتقالی اسلامی افغانستان، بحث کنید.

پاسخ دهید

۱- دولت انتقالی اسلامی افغانستان چه وقت به وجود آمد؟
۲- مهمترین وظایف دولت انتقالی افغانستان را نام بگیرید.
۳- در کدام سال ادارهٔ مؤقت جای خود را به دولت انتقالی اسلامی افغانستان داد؟

کار خانه گی

راجع به تشکیل دولت انتقالی اسلامی افغانستان، چند سطر در کتابچه‌های تان بنویسید.

آغاز بازسازی کشور

پرسش

گاهی کلمهٔ بازسازی را شنیده اید؟

بازسازی به معنای دوباره ساختن چیزهایی است، که از بین رفته اند و یا قابل استفاده نمی باشند؛ مانند: پل‌ها، مکتب‌ها، سرک و امثال آن.

متأسفانه در اثر جنگ‌های تحمیلی و مداخلات کشورهای خارجی راه‌های ارتباطی و شاهراه‌ها، تجارت، صنایع، معارف، زراعت، مالداری و سایرتأسیسات زیربنایی کشور یا کاملاً تخریب و یا شدیداً خساره مند گردیدند؛ پس از تدویر اجلاس بن، که بر اساس آن نظام جدیدی در کشورما شکل گرفت. جامعهٔ جهانی متعهد شد برای بازسازی افغانستان با مردم کشور ما همکاری نماید.

پس از تشکیل ادارهٔ مؤقت به ریاست حامد کرزی، یک تعداد کشورهای

جهان درکنارحکومت افغانستان به بازسازی و آبادی کشورما پرداختند، که به بعضی از نمونه‌های آن در ذیل اشاره می‌شود:

- احـداث و قیرریـزی هزاران کیلومتر سـرک و شـاهراه‌های عمومی، اعمار شـفاخانه‌ها، مکاتـب، پوهنتون‌هـا، بندهـای بـرق، مخابـرات، فابریکه‌هـا و میدان‌هـای هوایی کشـور.

تعهدات و ادامهٔ کمک‌های جامعهٔ جهانی یک فرصت برای بازسازی کشور محسوب می‌شود که نظیرآن درگذشته کمتر به چشم می‌خورد. به این ترتیب جریان بازسازی کشورمطابق پلان ادامه یافت و خرابی‌ها به آبادی مبدل شد.

ما باید سعی به خرج دهیم، تا کشور خود را از وابسته‌گی‌های خارجی بیرون کنیم. درس بخوانیم و با همت خویش مملکت خود را آباد کنیم.

فعالیت

درگروه‌ها راجع به بازسازی هایی که، تا حال درکشورصورت گرفته است، باهم بحث کنید.

پاسخ دهید

۱- بازسازی چیست؟
۲- طی سال‌های جنگ درکشورما کدام تأسیسات خساره مند شدند؟
۳- ما، در برابر آبادی وطن خود چه مسئوولیت داریم؟

کار خانه گی

درمنطقه یی که زنده‌گی می‌کنید، چه کارهای توسط مؤسسات دولتی یا غیردولتی(انجوها) انجام شده است؟ آن‌ها را در کتابچه‌های خود بنویسید.

انتخابات ریاست جُمهوری

پرسش

به نظر شما، اولین رئیس جُمهور منتخب کشور ما چگونه انتخاب شد؟

مردم افغانستان نخستین انتخابات آزاد و عادلانهٔ، ریاست جُمهوری را در سال ۱۳۸۳ هـ.ش. تجربه کردند. این انتخابات روز ۱۸ میزان سال ۱۳۸۳هـ.ش. با حضور نماینده‌گان کاندیداهای ریاست جُمهوری و نماینده‌گان ملل متحد، برگزار گردید. در این انتخابات ۱۸ نفر در مبارزات انتخاباتی فعالانه

اشتراک کردند. این انتخابات در یک فضای کاملاً آرام و آزاد برگزار شد.

مردان و زنان افغان به خاطر تعیین رئیس جُمهور کشور به پای صُندوق‌های رأی رفته و به صورت آزاد رأی خود را به صُندوق‌ها ریختند.

کمیسیون انتخابات به تاریخ ۱۳ عقرب ۱۳۸۳ هـ . ش. بعد از شمارش آراء اعلام کرد که حامد کرزی با کسب بیش از ۵۰ فیصد آرا برنده شد. به این ترتیب، حامد کرزی به اساس مادهٔ ٦١ قانون اساسی به حیث اولین رئیس جُمهور منتخب کشور، برای مدت پنج سال از طرف اکثریت مردم افغانستان انتخاب شد.

فعالیت

در گروه‌ها راجع به این که چگونه شخصی را به نماینده‌گی از خود، انتخاب کنیم، بحث کنید.

پاسخ دهید

۱- نخستین انتخابات ریاست جُمهوری افغانستان در کدام تاریخ برگزار شد؟

۲- در انتخابات ریاست جُمهوری چند نفر خود را نامزد کرده بودند؟

۳- به کدام تاریخ نتیجهٔ انتخابات از طرف کمیسیون انتخابات اعلان شد و نتیجهٔ آن چه بود؟

کار خانه گی

راجع به انتخابات ریاست جُمهوری چند سطر، در کتابچه‌های خود بنویسید.

فصل پنجم: تاریخ اسلام

اهداف فصل:

- با وضعیت اقتصادی و اجتماعی عربستان قبل از اسلام آشنا شوند.
کعبه شریفه را بشناسند.
- با دورهٔ طفولیت و جوانی حضرت محمد(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) آشنا شوند.
- راجع به زنده‌گی حضرت محمد(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) معلومات حاصل کنند.
- راجع به بعثت و دعوت حضرت محمد (صلی‌الله‌علیه‌وسلم) معلومات حاصل کنند.
- هجرت مسلمانان و حضرت محمد (صلی‌الله‌علیه‌وسلم) به مدینهٔ منوره را تشریح کرده بتوانند.
- رفتار و اخلاق حضرت محمد (صلی‌الله‌علیه‌وسلم) را در زنده‌گی خود الگو قرار دهند.
- راجع به فتح مکه و رحلت حضرت محمد (صلی‌الله‌علیه‌وسلم) معلومات ارائه کرده بتوانند.

درس سی وپنجم

اوضاع اقتصادی و اجتماعی عربستان قبل از اسلام

پرسش: چه فکر می‌کنید، اوضاع عربستان قبل از اسلام چگونه بود؟

قبل از ظهور دین مقدس اسلام، مردم شبه جزیرهٔ عربستان اکثراً در صحراها و تعداد کمی در شهرها، قصبات و درکنار بحر زنده‌گی می‌کردند. مردم هر قبیله از یک شخص بزرگ قبیله، که به نام شیخ یاد می‌شد، اطاعت می‌کردند. مردمی که در صحرا زنده‌گی داشتند به تربیه و نگهداری شتر، گوسفند و بز مصروف بودند و به هرجایی که چراگاهی می‌یافتند همانجا می‌رفتند. از شیر، گوشت، پوست و پشم حیوانات احتیاجات زنده‌گی خود را مرفوع می‌کردند.

آن عده مردمی که در شهرها و دهات زنده‌گی می‌کردند؛ تعدادی به تجارت مصروف بودند و اموال مورد نیاز خود را از یمن و شام به مناطق خود می‌آوردند و به فروش می‌رسانیدند.

مکه که از شهرهای مهم عربستان بود، در سر راه تجارتی یمن، شام و سرزمین حبشه موقعیت داشت و این شهر به هرطرف با راه‌های تجارتی وصل بود.

در عربستان آن زمان، تمام قدرت و صلاحیت به دست مردان بود و زنان از تمام حقوق بی بهره بودند. آنان مانند متاع عادی به فروش می‌رسیدند. داشتن دختر را عار دانسته و آنها را زنده به گور می‌کردند. هرکسی که قدرت داشت همهٔ چیز در اختیاراش بود و دیگران از همه چیز محروم بودند. آنها روی مسایل کوچک با همدیگر می‌جنگیدند و کسی که در جنگ مغلوب می‌شد، خانه اش غارت و خودش به حیث غلام یا برده به فروش می‌رسید. عرب‌های آن زمان از علم و تمدن بی بهره بودند و در آن روزگار، میان آنها کارهای ناجایز و ناروا، رواج داشت و انجام دادن آن کارها را افتخار می‌دانستند؛ اما با آنهم مردانه‌گی، سخاوت، وفا و مهمان نوازی بین آن‌ها وجود داشت.

فعالیت

در گروه‌ها راجع به اوضاع اقتصادی مردم عربستان قبل از اسلام، بحث کنید.

پاسخ دهید

۱- شهر مکه در کجا موقیعت دارد؟

۲- قبل از اسلام در عربستان با زنان چگونه رفتار می‌شد؟

۳- آن عده اعرابی که در شهرها زنده‌گی می‌کردند، مصروف کدام کارها بودند؟

کار خانه گی

در مورد وضعیت شبه جزیرهٔ عربستان قبل از اسلام، چند سطر در کتابچه‌های تان بنویسید.

کعبهٔ شریفه

پرسش

به نظرشما، خانه کعبهٔ از دیدگاه دینی چه اهمیتی دارد؟

حضرت ابراهیم (علیه السلام) به امر خداوند(جَلَّ‌جَلاَلُه)کعبهٔ شریف را آباد کرد، که عبادت خداوند (جَلَّ‌جَلاَلُه) در آن صورت گیرد و نماد وحدت مسلمانان باشد.

در اوایل، باشنده‌گان شبه جزیرهٔ عربستان پیروان حضرت ابراهیم (علیه السلام) بودند و به وحدانیت خداوند(جَلَّ‌جَلاَلُه) باور داشتند؛ ولی باگذشت زمان باشنده‌گان مکه و مناطق ماحول آن به بت پرستی رو آوردند. مجسمه هایی را که از سنگ، چوب و فلزات می‌ساختند، آن را در کعبه می‌گذاشتند و عبادت می‌کردند. هر قبیله از خود بت جداگانه داشتند. که از این سبب کعبه زیارتگاه تمام قبایل بود.

مردم قریش هم مانند قبایل دیگر بت پرست بودند و به خرافات باورمند بودند. اشراف قریش هم بت پرستی را حمایت می‌کردند؛ زیرا از رفت و آمد کاروان‌های تجارتی و تحایفی که آنان به بتان می‌دادند مفاد زیادی به دست می‌آوردند.

باشنده‌گان مکه به تجارت مصروف بودند و برخی از آنان امور مربوط کعبه را پیش می‌بردند.

قبیلهٔ بنی هاشم تهیهٔ آب، نان و دیگر ضروریات حاجیان را عهده دار بودند و در مراسم حج سهولت‌های حجاج را سازمان می‌دادند و این کار را برای خود افتخار می‌دانستند.

مکه به خاطر وجود کعبه در آن از اهمیت زیاد برخوردار است. کعبهٔ شریف قبلهٔ مسلمانان و نماد وحدت آنان است و فریضهٔ حج، که رکن مهم اسلام است، در همانجا اداء می‌شود.

فعالیت

در گروه‌ها در مورد کعبه شریف بحث نمایید.

پاسخ دهید

۱- کعبهٔ شریف را کی آباد کرد؟
۲- قریش با انجام دادن کدام کار افتخار می‌کردند؟
۳- مردم مکه بت‌های خود را در کجا می‌گذاشتند؟

کار خانه گی

در مورد اهمیت کعبهٔ شریف چند سطر در کتابچه‌های خود بنویسید.

طفولیت حضرت محمد
(صلی‌الله‌علیه‌وسلم)

پرسش
به نظرشما، دورهٔ کودکی حضرت محمد صلی الله‌علیه وسلم چگونه بوده است؟

رسول‌الله(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) پسر عبدالله، نواسهٔ عبدالمطلب و از قبیلهٔ بنی هاشم بود. در سال ۵۷۱ م یک سال بعد از حادثه فیل دیده به جهان گشود و مادرش آمنه نام داشت.

پدرحضرت محمد (صلی‌الله‌علیه وسلم) عبدالله در سفری که قبل از ولادت رسول‌الله(صلی‌الله‌علیه وسلم) به شام یا مدینه داشت بیمار شده و در مدینهٔ منوره وفات کرد. پس از آن که رسول‌الله(صلی‌الله‌علیه وسلم) تولد شد، نظر به رسم و رواج آن زمان عرب‌ها که فرزندان نوزاد خود را برای شیردهی و پرورش خوب از شهرها به بادیه‌ها می‌فرستادند. بی‌بی آمنه هم رسول الله (صلی‌الله‌علیه‌وسلم) را به خاطر شیردهی و پرورش به حلیمه سعدیه سپرد. رسول‌الله(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) مدت چهار سال را در قبیله بنی سعد نزد حلیمه سعدیه گذراند.

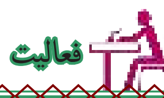
زمانی که حضرت محمد صلی الله‌علیه‌وسلم شش ساله بود، مادرش (آمنه) وفات کرد. بعد از آن جدش (عبدالمطلب) پرورش او را به عهده گرفت و در سن هشت ساله‌گی جدش نیز وفات کرد و بعد از آن کاکایش (ابوطالب) عهده دار تربیهٔ وی شد.

ابوطالب که یک شخص تجارت پیشه بود در بعضی سفرهایش حضرت

محمد(صلی الله‌علیه‌و سلم)را نیز باخود می‌برد.

رسول‌الله (صلی‌الله‌علیه‌وسلم)که از ایام کودکی صاحب اخلاق و صفات عالی بود. هیچ گاهی کاری را انجام نداده، که خلاف ادب و مروت باشد.

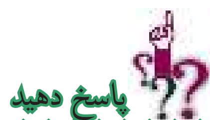
اگر ما اخلاق و صفات رسول الله (صلی‌الله‌علیه‌وسلم) را در وجود خود زنده سازیم، یک‌جامعه مهذب اسلامی‌خواهیم داشت.

فعالیت

در گروه‌ها جملات ذیل را طوری باهم ربط دهید که مفهوم آن درست و تکمیل شود:

- در سال ۵۷۱ م	پدر رسول‌الله (صلی‌الله‌علیه‌وسلم)بود
- در شش ساله‌گی	جد رسول‌الله (صلی‌الله‌علیه‌وسلم) بود
- در هشت ساله‌گی	مادر رسول‌الله (صلی‌الله‌علیه‌وسلم) بود
- بی‌بی آمنه	حضرت محمد (صلی‌الله‌علیه‌وسلم) در مکه معظمه تولد یافت.
- عبدالمطلب	مادر رسول‌الله (صلی‌الله‌علیه‌وسلم) وفات نمود
- عبدالله	جد رسول‌الله (صلی‌الله‌علیه‌وسلم) وفات نمود

پاسخ دهید

۱- رسول‌الله (صلی‌الله‌علیه وسلم) در کدام سال تولد شد؟

۲- آیا نام‌های پدر، مادر، کاکا و جد رسول‌الله (صلی‌الله‌علیه‌وسلم) را به یاد دارید؟

۳-دایۀ رسول‌الله (صلی‌الله‌علیه‌وسلم) چه نام داشت؟

کار خانه گی

در مورد اخلاق رسول‌الله (صلی‌الله‌علیه‌وسلم)چند سطر، در کتابچه‌های خود بنویسید.

درس سی وهشتم

دوران جوانی حضرت محمد (صلی‌الله‌علیه‌وسلم)

پرسش

گاهی در مورد دوران جوانی حضرت محمد(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) چیزی شنیده اید؟

رسول‌الله(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) در سن جوانی به نیک سیرتی، معاملۀ نیکو، وفا به وعده، امانتداری و راستکاری شهرت داشت، از اینرو ایشان را امین می‌گفتند؛ و بر تری عقل، او را از دیگران متمایز ساخته بود.

با در نظرداشت صفات فوق الذکر، محمد(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) موردتوجه بی‌بی خدیجه زن نجیب و سرمایه دار قریش، قرار گرفت. بی‌بی خدیجه رضی‌الله‌عنها از محمد(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) خواهش کرد، تا سرپرستی کاروان تجارت اش را که رهسپار شام بود به عهده گیرد، پیغمبر(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) این پیشنهاد را پذیرفت و اموال تجارتی بی‌بی خدیجه رضی‌الله‌عنها را به شام برده، با فواید زیادی بازگشت. همین که قافله به مکه رسید، غلام بی بی خدیجه رضی‌الله‌عنها (میسره) که همسفر حضرت رسول کریم (صلی‌الله‌علیه‌وسلم) بود، از فضایل و اخلاق نیک رسول‌الله(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) به بی‌بی خدیجه حکایت نمود. به همین سبب بی‌بی خدیجه رضی‌الله‌عنها تقاضای ازدواج با آن حضرت (صلی‌الله‌علیه‌وسلم) کرد، که از جانب رسول‌الله(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) پذیرفته شد؛ در این هنگام حضرت محمد (صلی‌الله‌علیه‌وسلم) ۲۵ ساله و بی‌بی خدیجه ٤۰ ساله بود.

رسول‌الله(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) در ایام جوانی با عده یی از جوانان مکه به خاطر

دفاع از ستمدیده‌گان پیمانی را در مکه به نام «حلف الفضول» بستند؛ همچنان آن حضرت (صلی‌الله‌علیه‌وسلم) در۳۵ ساله‌گی؛ یعنی زمانی که قریش برای تجدید بنای کعبه اقدام نمودند، به خاطر گذاشتن حجرالاسود بین آنها اختلاف به جود آمد که بعد از مباحثه و مناقشهٔ زیاد سران قریش به خاطر حل معضله فیصله کردند، هرکسی که قبل از همه به دروازهٔ کعبه داخل شود، حکمیت آن را قبول می‌کنیم، در این اثنا پیغمبر(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) وارد خانهٔ کعبه شد، همه صدا کردند امین آمد؛ بنابران رسول‌الله(صلی‌الله‌علیه وسلم) با فکر و تدبیر خاص، حجرالاسود را در چادری گذاشته گوشه‌های آن را به دست بزرگان قریش داد و به این ترتیب، از یک خونریزی بزرگ جلوگیری به عمل آمد.

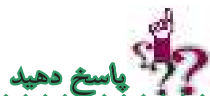
ما باید اخلاق و رفتار پیغمبر(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) را در زنده‌گی خود سرمشق و الگو قرار بدهیم.

فعالیت

درگروه‌ها راجع به مفاهیم زیر باهم بحث کنید.

- امانتداری
- راست کاری

پاسخ دهید

۱- چرا حضرت پیغمبر(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) به امین مشهور بود؟

۲- حضرت پیبغمبر(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) چگونه معضله گذاشتن حجر الاسود را حل کرد؟

۳- رسول‌الله(صلی‌الله‌علیه وسلم) چند ساله بود، که با بی‌بی خدیجه (رض) ازدواج کرد ؟

کار خانه گی

در مورد اخلاق پیغمبر(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) چند سطر، در کتابچه‌های خود بنویسید.

بعثت حضرت محمد (صلی‌الله‌علیه‌وسلم)

پرسش

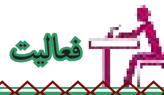
چه فکر می‌کنید، که رسول‌الله(صلی‌الله‌علیه وسلم) چگونه به پیغمبری مبعوث شد؟

حضرت محمد (صلی‌الله‌علیه‌وسلم) در هر سال یک ماه (رمضان) به غار حرا در جبل النور که در نزدیکی مکۀ معظمه موقیعت دارد، می‌رفت و در آن جا دربارۀ قدرت عظیم پروردگار و آنچه که از مناظر هستی به چشم می‌خورد، تفکر و عبادت می‌کرد.

در یکی از این روزها در حالی که رسول‌الله(صلی‌الله‌علیه وسلم) چهل سال از میلاد با سعادت خویش را پشت سر گذاشته بود، در هفدهم ماه رمضان سال ۶۱۰م. جبرائیل(علیه السلام)برآن حضرت(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) نمایان شد و گفت: بخوان، حضرت محمد(صلی‌الله‌علیه‌وسلم)که دچار حیرت و شگفتی شده بود پاسخ داد، که خواننده نیستم. جبرائیل پیبغمر (صلی‌الله‌علیه‌وسلم) را به سختی فشرده بعداً او را رها کرد و بار دیگر گفت: بخوان، محمد (صلی‌الله‌علیه‌وسلم) باز هم فرمود: که خواننده نیستم. جبرائیل عليه‌السلام بار سوم محمد(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) را چنان فشرد که آن حضرت(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) احساس بیهوشی کرد، بعد او را رها کرد و گفت: بخوان، به نام پروردگارت، آن ذاتی که آفرید انسان را از خون بسته، بخوان که پروردگارت بزرگوارترین است که به واسطۀ قلم آنچه که انسان نمی دانست به او آموخت. این نخستین آیات قرآن کریم است که به حضرت پیامبر اکرم (صلی‌الله‌علیه وسلم) نازل شد.

رسول‌الله(صلی‌الله‌علیه وسلم از آن حادثه دچار نگرانی شده به خانه برگشت و به بی‌بی خدیجه گفت: مرا بپیچید؛ زیرا بر خود بیم دارم، بی‌بی خدیجه علت را جویا

شد، حضرت محمد(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) جریان را برای او توضیح داد.
بی‌بی خدیجه به پیبغمر (صلی‌الله‌علیه‌وسلم) فرمود: ای محمد (صلی‌الله‌علیه‌وسلم) خداوند ترا ابداً گمراه و خوار نمی‌کند؛ زیرا صلهٔ رحم را به جای می‌آوری، بی‌نوایان را دستگیری و کمک می‌کنی، مهمان نواز استی و آنچه را که حق است انجام می‌دهی.
همین بود که با نزول قرآن کریم حضرت محمد(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) به پیبغمبری مبعوث و مأمور شد، تا مردم را به پرستش خدای یکتا، دست برداشتن از بت پرستی، ایمان به روز قیامت و قبول پیغمبری خود دعوت کند. برگزیده شدن محمد(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) را از جانب پروردگار عالم به پیغمبری، بعثت می‌نامند.
حضرت ابوبکرصدیق رضی‌الله‌عنه از مردان، بی‌بی خدیجه رضی‌الله‌عنها از زنان، حضرت علی رضی‌الله‌عنه از کودکان و زید بن حارثه از غلامان، اولین کسانی بودند که به اسلام مشرف شدند.
قران کریم آخرین کتاب خداوند (جَلَّ جَلاَلُه) و حضرت محمد (صلی‌الله‌علیه‌وسلم) آخرین پیامبر است و بعد از ایشان دیگر پیامبری مبعوث نمی شود.

فعالیت

در گروه‌ها با همکاری معلم محترم، درباره چگونه‌گی مبعوث شدن محمد(صلی‌الله‌علیه‌وسلم)به پیغمبری بحث کنید.

پاسخ دهید

۱- چرا حضرت محمد(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) به غار حرا می‌رفت؟
۲- پیغمبر(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) در کدام سال و در چند ساله‌گی به پیغمبری مبعوث شد؟
۳- اولین کسانی که به دین مقدس اسلام مشرف شدند کی‌ها بودند؟ نام ببرید.

کار خانه گی

در بارهٔ مزایای اسلام، از بزرگان خود بپرسید و آن را در کتابچه‌های تان بنویسید.

دعوت حضرت محمد (صلی‌الله‌علیه‌وسلم)

پرسش

به نظر شما، رسول‌الله(صلی‌الله‌علیه وسلم) بعد از بعثت، با چه مشکلاتی روبرو شد؟

پس از آن‌که حضرت محمد(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) به پیغمبری مبعوث شد، به طور پنهانی مردم را به دین مقدس اسلام دعوت می‌کرد. با این کار، عده‌یی از مردم ستمدیده و بعضی از بزرگان مکه، به دین مبین اسلام گرویدند. بعد از سه سال خداوند(جَلَّ جَلاَلُه) به آن حضرت(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) فرمان داد که مردم را آشکارا به اسلام دعوت نماید و آنان را از بت‌پرستی منع کند. محمد(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) خانۀ ارقم را برای دعوت انتخاب کرد و آیاتی که به آن حضرت(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) نازل می‌شد آن را برای مسلمانان می‌خواند و احکام خداوندی را برای شان یاد می‌داد.

دین اسلام روز به روز گسترش می‌یافت و مردم از این دعوت، استقبال می‌کردند. سران کفار مکه، از نفوذ اسلام احساس خطر کردند. آن‌ها می‌گفتند که اگر بت‌پرستی از میان برود، هیچگاه نمی‌توانند بر مردم حکمروایی کنند. از اینرو گرد هم جمع شدند و به فکر چاره افتادند. ایشان ابتدا تصمیم گرفتند که حضرت محمد(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) را با پول و مقام راضی کرده و آن حضرت(صلی‌الله‌علیه‌وسلم)را از راه خدا(جَلَّ جَلاَلُه)باز دارند، تا از پیشرفت دین اسلام جلوگیری کنند. آنان به رسول خدا (ص) چنین پیغام فرستادند:

«از این دعوت دست بردار، در مقابل، هرچه می‌خواهی برایت می‌دهیم، اگر خواسته باشی ثروت خود را در اختیار تان قرار می‌دهیم و هم شما را به ریاست خود انتخاب می‌کنیم، اگر مریض استی شما را تداوی می‌کنیم.»

حضرت محمد(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) در جواب آن‌ها فرمود: «به خدا قسم، اگر خورشید را

در دست راست من و مهتاب را در دست چپ من بگذارند، تا دست از این دعوت بردارم، هرگز چنین نخواهم کرد؛ حتی اگر در این راه جان خود را از دست بدهم.»

زمانی که سران کفار فهمیدند که حضرت محمد(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) از دعوت به اسلام دست نمی‌کشد به فکر آزار و اذیت ایشان و یارانش افتادند. بلال، یاسر، سمیه و بسیاری دیگر از یاران آن حضرت(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) در زیر شدیدترین شکنجه‌ها مقاومت کردند و بعضی از آن‌هاجام شهادت نوشیدند؛ حتی خود پیغمبر(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) هم از این آزارها در امان نمانده در راه‌ها و کوچه‌ها بالای ایشان حمله می‌کردند.

با وجود همهٔ این مشکلات، رسول اکرم(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) در عزم خویش استوار مانده از دعوت به اسلام و خداپرستی، دست بر نداشت.

ما باید در امور زنده‌گی خود از آن حضرت (صلی‌الله‌علیه‌وسلم) پیروی کنیم.

فعالیت

در گروه‌ها راجع به دعوت رسول‌الله (صلی‌الله‌علیه‌وسلم) بحث کنید.

پاسخ دهید

۱-حضرت محمد(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) در آغاز بعثت، مردم را چگونه به اسلام دعوت می‌کرد؟

۲-حضرت محمد(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) در جواب پیشنهاد مشرکین چه فرمود؟

۳- حضرت محمد(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) بعد از چند سال دعوت اش را اشکار ساخت؟

کار خانه گی

در بارهٔ صبر و استقامت در برابر مشکلات، چند سطر در کتابچه‌های تان بنویسید.

هجرت مسلمانان به حبشه

پرسش

به نظر شما، چه عواملی باعث هجرت مسلمانان شد؟

هنگامی که آزار و اذیت و سختگیری بت پرستان زیاد شد، حضرت محمد(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) به مسلمانان هدایت داد تا به سرزمین حبشه هجرت کنند؛ زیرا پادشاه حبشه شخص عادل و مهربان است. به این سبب مسلمانان در دو مرحله به حبشه هجرت کردند. بار اول (۱۲) مرد و (٤) زن که در ترکیب آن حضرت عثمان رضی‌الله‌عنه و دختر حضرت محمد(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) رقیه همسر حضرت عثمان رضی‌الله‌عنه و جعفر بن ابی طالب شامل بودند. در مرحلهٔ دوم به تعداد (۸۳) مرد و (۱۸) زن هجرت کردند.

زمانی که مشرکین خبر شدند، خشمگین شده و مبارزه علیه مسلمانان را شدیدتر کردند. همان بود که کفار قریش باهم عهد کردند که رابطهٔ خود را با مسلمانان قطع کرده و با آنها داد و ستد و ازدواج نکنند. آنگاه عهدنامه‌یی در این باره نوشتند و آن را در خانهٔ کعبه گذاشتند.

از آن به بعد، پیغمبر(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) و یارانش در دره‌یی به نام شعب ابوطالب بیرون از مکه به سر می‌بردند. آنان سه سال را در کمال سختی در آن دره زنده‌گی کردند، تا این که پیامبر(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) از جانب خداوند(جَلَّ جَلالُه) آگاه شد که عهدنامهٔ

کافران را موریانه خورده است. ابوطالب این خبر را به کفار مکه اطلاع داد و از آنان خواست که عهدنامه را بیاورند و چنین گفت: اگر حضرت محمد(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) درست نگفته باشد، او را به شما تسلیم خواهم کرد. کافران رفتند و دیدند که پیامبر(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) درست گفته است؛ بنابراین به پیغمبر(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) و مسلمانان اجازه دادند که دوباره به مکه بازگردند.

از آن پس، پیامبر(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) از هر فرصتی برای دعوت مردم به اسلام استفاده می‌کرد. درهنگام مراسم حج که مردم زیادی برای زیارت کعبه می‌آمدند، پیامبر اکرم(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) آنان را با اسلام آشنا نموده و دعوت خود را به وسیلۀ آنان به گوش مردم می‌رسانید. از جمله کسانی که دعوت حضرت محمد(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) را پذیرفتند عده‌یی از قبایل اوس و خزرج یثرب (مدینه) بودند. از همین جا بود که مقدمۀ هجرت مسلمانان به یثرب فراهم شد.

فعالیت

در گروه‌ها راجع به هجرت مسلمانان به حبشه بحث کنید.

پاسخ دهید

۱- مسلمانان برای اولین بار به کجا هجرت کردند و چرا؟
۲- کفار قریش بر علیۀ مسلمانان چه عهدی بستند؟
۳-حضرت پیغمبر (صلی‌الله‌علیه‌وسلم) و یارانش چند سال را در شعب ابوطالب سپری کردند؟

کار خانه گی

راجع به هجرت مسلمانان، چند سطر در کتابچه‌های تان بنویسید.

هجرت مسلمانان به یثرب(مدینه)

پرسش

چه فکر می‌کنید، چرا مسلمانان به یثرب (مدینه) هجرت کردند؟

بزرگان دو قبیله از یثرب (مدینه) برای طواف و زیارت کعبه به شهر مکه آمدند و در مکه از جانب حضرت محمد(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) به دین مقدس اسلام دعوت شدند و آن‌ها نیز دعوت آن حضرت (صلی‌الله‌علیه‌وسلم) را پذیرفته و اسلام آوردند. بزرگان دو قبیلۀ یثرب برای پیامبر خدا(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) و یارانش در یثرب، وعدۀپناه دادند. از آن به بعد مسلمانان یثرب به نام انصار (کمک دهنده) شهرت یافتند و تعهد سپردند که در آنجا از مسلمانان دفاع می‌کنند.

حضرت محمد(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) برای مسلمانان اجازه داد، تا به یثرب هجرت کنند. مسلمانان به طرف یثرب حرکت کردند؛ به جز از پیامبراسلام (صلی‌الله‌علیه‌وسلم)، حضرت ابوبکرصدیق (رضی‌الله‌عنه)، حضرت علی (رضی‌الله‌عنه) و تعدادی که نزد مشرکین در قید بودند دیگران همه، راه یثرب را در پیش گرفتند.

مشرکین وقتی خبر شدند که قبیلۀ اوس و خزرج برای مسلمانان پناه داده و برای شان سهولت و شرایط زنده‌گی را فراهم کرده، به هراس افتادند و گفتند: اگر حضرت محمد(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) با مردم یثرب یک‌جا شود تجارت، اقتصاد و زعامت دینی قریش به خطر مواجه شده و در نهایت از بین خواهد رفت و دین اسلام فراگیر خواهد شد.

بزرگان قریش به سرکرده‌گی ابوجهل باهم فیصله کردند که حضرت محمد(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) را به شهادت برسانند. برای انجام این کار صد نفر ورزیده را گماشتند و شب اطراف خانهٔ پیامبر(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) را محاصره کردند. حضرت محمد(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) در بستر خوابش حضرت علی(رضی‌الله‌عنه)را خواباند و خود همراه با حضرت ابوبکرصدیق(رضی‌الله‌عنه) به طرف غار ثور رفتند؛ بعد از گذشت سه روز راه هجرت به سوی یثرب را به پیش گرفتند. ابتدا به محلهٔ قبا رفتند و از سوی انصار و مهاجرین به گرمی استقبال شدند و در آنجا سنگ تهداب مسجد قبا را گذاشت؛ سپس به سوی یثرب روان شدند.

در آنجا پیامبر اسلام همراه با مسلمانان کار ساخت مسجد نبوی را شروع کردند. بین مهاجرین و انصار پیمان اخوت و برادری بسته شد و تهداب حکومت اسلامی را گذاشتند، که از آن به بعد نام یثرب به مدینهٔ منوره مبدل شد.

فعالیت

در گروه‌ها راجع به هجرت مسلمانان به یثرب باهم بحث کنید.

پاسخ دهید

۱- چرا مسلمانان یثرب به انصار یا کمک کننده مسمی شدند

۲- مردم یثرب برای مسلمانان کدام وعده‌ها را دادند؟

۳-در سفر هجرت به سوی یثرب کی پیامبر (صلی‌الله‌علیه‌وسلم) را همرای می کرد؟

کار خانه گی

در مورد هجرت مسلمانان به مدینه، مطلبی را در کتابچه‌های تان بنویسید.

تعلیمات و هدایات حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) در مدینه منوره

پرسش

به نظر شما، چرا مردم مدینه از هجرت پیامبر اسلام خوشحال بودند؟

حضرت محمد(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) در سال سیزدهم بعثت و در روز هشتم هجرت در محلهٔ قبا، که از یثرب (مدینه) دوکیلومتر فاصله دارد، رسید و با آمدن آن حضرت (صلی‌الله‌علیه‌وسلم) نام یثرب به مدینهٔ منوره مبدل شد.

مردم مدینه به استقبال و دیدار رسول گرامی اسلام آمدند و یک روز تاریخی و پر از خوشحالی برای مردم مدینه بود که هیچوقت نظیر آن را ندیده بودند.

حضرت علی(رضی‌الله‌عنه) در مکه بعد از سپردن امانت مردم به صاحبانش، که نزد حضرت محمد(صلی‌الله‌علیه‌وسلم)گذاشته بودند، نیز راه هجرت را در پیش گرفت و در قبا با پیامبر اسلام یکجا شد. رسول‌الله(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) در قبا تهداب اولین مسجد را گذاشت و نماز را هم در آن ادأ کردند. بعد از گذشت چهار روز به سوی مدینه حرکت کرد و در محله قبیلهٔ بنی سالم اولین نماز جمعه را ادأ کرد، رسول‌الله(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) در مدینه، در خانه ابو ایوب انصاری اقامت اختیار فرمود.

اولین کار مهم حضرت محمد(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) در مدینهٔ منوره، شروع کار مسجد نبوی بود که آن حضرت (صلی‌الله‌علیه‌وسلم) خودش در کار اعمار آن سهم می‌گرفت. بعد از اعمار مسجد نبوی دومین کار مهم حضرت محمد(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) عقد

پیمان اخوت یا برادری بین مهاجرین و انصار بود و بین تمام ساکنین مدینه تحت نام «میثاق مدینه» پیمانی عقد شد که هدف آن از بین بردن عادات نادرست تبعیض قبل از اسلام و به میان آوردن برادری، برابری، صلح، سعادت و خیر برای تمام اهالی مدینه بود.

میثاق مدینه اساس دولت نو پای اسلامی بود.

فعالیت

در گروه‌ها راجع به کارهای مهم رسول گرامی اسلام در مدینه باهم بحث کنید.

پاسخ دهید

۱- پیامبر اسلام به کجا هجرت کرد؟

۲- اولین کار پیامبر اسلام در مدینهٔ منوره چه بود؟

۳- اولین مسجد در کجا و توسط کی ساخته شد؟

کار خانه گی

در مورد هجرت مسلمانان به مدینه ،مطلبی در کتابچه‌های تان بنویسید.

فتح مکه و رحلت محمد(صلی‌الله‌علیه‌وسلم)

پرسش

چه فکر می‌کنید، مکهٔ معظمه چگونه فتح شد؟

پیمان صلح را بین کفار قریش و مسلمانان در سال ششم هجری بسته شده بود، در سال هشتم هجری از طرف کفار از شکستاندند حضرت محمد (صلی‌الله‌علیه‌وسلم) لشکر ده هزار نفری را آماده و به طرف مکه حرکت کردند؛ وقتی که به مکه رسیدند، ابوسفیان و سایر بزرگان قریش به حضرت رسول کریم(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) بدون جنگ تسلیم شدند و محمد (صلی‌الله‌علیه‌وسلم) نیز با آن‌ها مهربانی کرده و آنان تحت حمایت خویش قرار دادند. فرمودند: هرکسی که به خانهٔ کعبه داخل شد در امان است، کسی که به خانهٔ ابوسفیان پناه ببرد و یا در خانه‌های خویش باقی بماند در امان است. رسول‌الله(صلی‌الله‌علیه‌وسلم)خانهٔ کعبه را طواف کرده و بت‌ها را شکستند؛ سپس داخل خانهٔ کعبه شد و دو رکعت نماز ادا نمود و به کفار قریش فرمود: امروز من برای شما آنچه را می‌گویم که یوسف (علیه السلام)، قبلاً به برادرانش گفته بود. امروز ملامتی به شما نیست همهٔ تان آزاد استید. بعد از آن حضرت محمد(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) بالای کوه صفا ایستاد و همهٔ مردم به وی بیعت کردند.

رسول الله(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) بعد از سپری نمودن (۱۹) روز در مکه مکرمه دوباره به مدینه منوره بازگشتند.

حضرت محمد(صلی‌الله‌علیه‌وسلم)پس از آن‌که رسالتش تکمیل و دین مقدس اسلام به تمام شبه جزیرهٔ عربستان منتشر شد، در ماه ذوالقعدهٔ سال دهم هجرت، به خاطر ادای مراسم حج، همراه با یکصد هزار تن از اصحاب کرام به طرف مکه حرکت کردند، که بعد از ادای مراسم حج در روز عرفات خطبه پر محتوا و ارزشمندی برای صحابه ایراد فرمود: که به طور مختصر بعضی از نکات آن را تذکر می‌دهیم:

- تمام امور مربوط به زمان جاهلیت ممنوع است.

- تجاوز به مال و ریختاندن خون یکدیگر تان برشما حرام است.
- در مورد حقوق زنان از خداوند (جَلَّ جَلاَلُه) بترسید، زنان را برشما و شما را بر زنان حقوقی است.
- من بر شما دو چیز گذاشته ام، اگر بر آن عمل کنید هرگز گمراه نخواهید شد و آن عبارت از کتاب الله (جَلَّ جَلاَلُه)و سنت من است.
- خدای یگانه را بپرستید، نمازهای پنجگانه را ادا کنید، روزه بگیرید، زکات مال‌های خویش را به خوشی بپردازید و حج بیت الله را ادا کرده به جنت داخل شوید.
حضرت محمد (صلی‌الله‌علیه‌وسلم) بعد از این بیانیه و تکمیل مراسم حج که به نام حجت الوداع یاد می‌شود، به مدینهٔ منوره باز گذشت و بعد از مدتی دچار مریضی شد، که از اثر آن در سال یازدهم هجری به سن شصت و سه ساله‌گی از این جهان فانی رحلت کرد.
شخصیت پیغمبر(صلی‌الله‌علیه‌وسلم)چنان بود، که صورت تجسم یافته و عملی قرآن در وجود ایشان بازتاب یافته بود، به گونه یی که زنده‌گی جناب ایشان برای مسلمانان و همه بشریت الگو و نمونه می باشد.

فعالیت

درگروه‌ها جاهای خالی زیر را با جملات مناسب در کتابچه‌های تان تکمیل کنید:
-مکهٔ معظمه در .... بدون.....................فتح شد.
-زنده‌گی حضرت محمد(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) برای .... یک .... است.

پاسخ دهید

۱- مکهٔ معظمه چگونه فتح شد؟
۲- حضرت محمد(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) در کدام سال رحلت کرد؟
۳- شخصیت حضرت محمد(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) چگونه بود؟

کار خانه گی

راجع به شخصیت حضرت محمد(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) مطلبی را تهیه کرده، روز بعد در صنف به دیگران بخوانید.

اسلام و تحولات آن در جزیرة العرب

پرسش

به نظر شما، دین مقدس اسلام چه تحولاتی را در جزیرة العرب به وجود می‌آورد؟

مردم شبه جزیرۀ عربستان قبل از اسلام مشرک و بت پرست بودند و در بعضی مناطق آن مانند مدینه و خیبر یهودی‌ها و در نجران نصرانی‌ها زنده‌گی می‌کردند. مردم این سرزمین بت‌ها، آفتاب، مهتاب و ستاره‌ها را پرستش کرده، از آن‌ها طلب کمک می‌کردند.

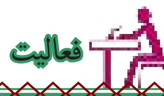
عادات و رسوم بدی چون: غارتگری، زنده به گورکردن دختران، قتل، شراب خوری سحر و جادو در بین شان رواج داشت.

با بعثت حضرت محمد(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) و نزول دین مقدس اسلام، تحول بزرگی در شبه جزیرۀ عربستان به میان آمد، که مردم از شرک و کفر دست کشیدند و به اسلام گرویدند و عادات دوران جاهلی را ترک کردند؛ به جای آن به عقاید و ارشادات پسندیده یی که اسلام به آن امر می‌کرد روی آوردند. به جای بت پرستی، خداوند(جَلَّ جَلالُه) را به یگانه‌گی یاد کرده و رسولش را به پیغمبری قبول نمودند. احکام اسلامی؛ مانند: نماز، روزه، زکات و حج را ادا کردند.

اخلاق نیکو مانند امانتداری، راست گفتن، عدالت، رعایت حقوق انسان، حقوق والدین، همسایه، زنان، اطفال و ... را در جامعهٔ خود رایج ساختند.

مسلمانان، امر به نیکی‌ها و ایجاد یک جامعهٔ متمدنی را به وجود آوردند که همه مردم بدون هیچگونه تبعیض (رنگ، قوم و نسب) حقوق مساوی داشتند.

بنابراین ما مسلمانان، تمام اوامر و دستورهای دین مقدس اسلام را در جامعهٔ خود عملی می‌کنیم، تا یک جامعهٔ مرفه و سعادتمند داشته باشیم.

فعالیت

در گروه‌ها راجع به تحولاتی که اسلام، در شبه جزیرهٔ عربستان به وجود آورد بحث کنید.

پاسخ دهید

۱- عادات بدی را که مشرکین قبل از اسلام داشتند، نام بگیرید؟

۲- در جزیرة العرب قبل از اسلام کدام ادیان وجود داشتند، نام بگیرید؟

۳- اخلاقی که اسلام رایج کرد، نام بگیرید؟

کار خانه گی

راجع به اخلاق نیکو، چند سطر در کتابچه‌های تان بنویسید.

فصل ششم: خلفای راشدین

اهداف فصل:

– با دورهٔ خلافت خلفای راشیدن آشنا شوند.
– مهمترین کار و خدمات خلفای راشیدن را در راه اسلام بدانند.
– برتری و شخصیت خلفای راشیدین را فهرست کرده بتوانند.
– راجع به دورهٔ خلفای راشدین تشریحات داده بتوانند.
– از کارها، خدمات، تشکیلات حکومتی، عدالت و مبارزه در راه ا سلام پند گرفته، روحیهٔ اسلامی تقوا و عدالت در وجود شان تقویت شود.

درس چهل و ششم

خلافت حضرت ابوبکر صدیق رضی الله عنه (از ۱۱ تا ۱۳ هجری)

پرسش: به نظر شما، اولین خلیفهٔ اسلام کی بود؟

بعد از رحلت حضرت محمد(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) مهاجرین و انصار در محلی به نام سقیفهٔ بنی ساعده جمع شدند، تا برای تنظیم امور مسلمانان شخص خوبی را به حیث خلیفه انتخاب کنند. بعد از یک سلسله مشوره‌ها در ماه ربیع الاول سال یازدهم هجری حضرت ابوبکر صدیق رضی الله عنه به حیث خلیفه انتخاب شد و تمام انصار و مهاجر از صمیم قلب به ایشان بیعت کردند.

حضرت ابوبکر صدیق رضی الله عنه اولین شخص از مردان است که به دین اسلام مشرف شد و در هجرت یار و همسفر رسول الله (صلی‌الله‌علیه‌وسلم)بود.

برخی از خدمات مهم حضرت ابوبکر صدیق رضی الله عنه در راه اسلام عبارت اند از:

–آنانی را که از دادن زکات خودداری می‌کردند، با تدبیر عالی متوجه دین اسلام کرده.

–سوره‌ها و آیات قرآن شریف را که در ورق‌های جدا جدا نوشته شده بود، در

مصحف جمع کرد.

-در وقت خلافت حضرت ابوبکر صدیق﵁ راه انتشار دین اسلام به تمام مناطق شمال حجاز که به نام شام یاد می‌شد و عبارت بود از سوریه، لبنان، اردن، فلسطین امروزی و همچنین بطرف بین النهرین (عراق) باز شد.

حضرت ابوبکر صدیق﵁ در سال سیزدهم هجری بعد از دو سال و سه ماه خلافت به عمر ٦٣ ساله‌گی وفات کرد و در کنار پیامبر (صلی‌الله‌علیه‌وسلم) به خاک سپرده شد.

فعالیت

در گروه‌ها راجع به خلافت حضرت ابوبکرصدیق﵁ بحث کنید.

پاسخ دهید

۱- حضرت ابوبکر صدیق﵁ چگونه به خلافت رسید؟

۲- در زمان خلافت حضرت ابوبکر صدیق﵁ چه کارهایی صورت گرفت؟

۳- جمله‌های زیر را در کتابچه‌های تان بنویسید جملهٔ صحیح را با حرف (ص) و جملهٔ غلط را با حرف (غ) مشخص کنید:

- حضرت ابوبکر صدیق﵁ در سال ۱۲ هجری به خلافت رسید. (   )
- حضرت ابوبکر صدیق﵁ به عمر ۶۳ ساله‌گی وفات کرد. (   )

کار خانه گی

راجع به کارهای حضرت ابوبکرصدیق﵁ چند سطر، در کتابچه‌های تان بنویسید.

خلافت حضرت عمر (رضی‌الله‌عنه) (۱۳ تا ۲۴ هجری)

پرسش

به نظر شما، دومین خلیفهٔ اسلام کی بود؟

حضرت عمر رضی‌الله‌عنه در سال ششم بعثت به طور آشکار به دین اسلام مشرف شد، که این عمل او مشرکین را سخت در هراس انداخت. از آن به بعد حضرت عمر فاروق رضی‌الله‌عنه همواره در نشر اسلام و دفاع از آن در کنار پیامبر (صلی‌الله‌علیه‌وسلم) قرار داشت. و در راه اسلام جانفشانی‌های زیاد کرد.

وقتی که حضرت ابوبکر صدیق رضی‌الله‌عنه مریض شد، در مورد تعیین جانشین خود با اصحاب کرام مشوره کرد، در نتیجه تمام اصحاب، حضرت عمر رضی‌الله‌عنه را برای این وظیفهٔ مهم و مقدس انتخاب کردند. زمانی که ابوبکر صدیق رضی‌الله‌عنه در این مورد موافقهٔ مردم را دریافت، فرمانی نوشت تا بعد از وفات شان در حضور مسلمانان خوانده شود. به این ترتیب حضرت عمر رضی‌الله‌عنه بعد از وفات حضرت ابوبکر صدیق رضی‌الله‌عنه در سال سیزدهم هجری وظیفهٔ مهم خلافت را بر عهده گرفت.

مهمترین کارهایی که در زمان خلافت حضرت عمر فاروق رضی‌الله‌عنه صورت گرفت عبارت اند از:

- دامنهٔ خلافت اسلامی در سرزمین‌های عراق، سرحدات غربی و جنوب غرب افغانستان، ایران، شام و مصر توسعه یافت.

- برای اداره کردن مناطق قلمرو خلافت، دفترهای منظم به وجود آمد و برای اولین بار نظام بیت المال (خزانه) و ادارهٔ مالیاتی ایجاد شد.

- اشخاص با تقوا برای اجرای امور مقرر شدند.

-برای رفاه مردم راه‌ها، پل‌ها، مدارس، مساجد و شهرهای جدید اعمار شد.
- تاریخ هجرت حضرت محمد (صلی‌الله‌علیه‌وسلم)مبدأ تاریخ مسلمانان قرار گرفت.
هرکس می‌توانست به آسانی با ایشان ملاقات کند، هنگام شب گزمه می‌کرد تا از احوال مردم باخبر شود.
حضرت عمر﵁ در ۲۷ ذی‌الحجهٔ سال۲٤ هجری حین ادای نماز صبح در مسجد نبوی ناگاه توسط یک غلام مجوسی (آتش پرست) به نام ابو لؤلؤ با خنجر زهرآلود مجروح شد. وقتی که به هوش آمد ٦ نفر را تعیین نمود، تا بعد از شهادت شان یکی را به حیث خلیفه انتخاب کنند. حضرت عمر﵁ بعد از ده سال و پنج ماه خلافت در سال ۲٤ هجری به عمر ٦۳ ساله‌گی به مقام عالی شهادت نایل آمد و در جوار حضرت محمد(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) دفن شد.
عدالت و حکومت داری خوب حضرت عمرفاروق در تاریخ بشر یک مثال و الگو می باشد.

فعالیت

در گروه‌ها راجع به شخصیت حضرت عمر﵁ بحث کنید.

پاسخ دهید

۱-حضرت عمر فاروق﵁ چگونه و در کدام سال به خلافت رسید؟
۲-حضرت عمر فاروق﵁ برای تعیین خلیفه بعد از خود، چه تدبیری گرفت؟
۳-حضرت عمر فاروق﵁ چگونه شخصیتی بود؟

کار خانه گی

راجع به کارهای حضرت عمر﵁ چند سطر، در کتابچه‌های تان بنویسید.

خلافت حضرت عثمان رضی الله عنه (از ۲۴-۳۶ هجری)

پرسش

چه فکر می‌کنید، کدام کارها، در زمان خلیفهٔ سوم صورت گرفت؟

بعد از شهادت حضرت عمر رضی الله عنه همان شش نفر (عثمان رضی الله عنه، علی رضی الله عنه، طلحه رضی الله عنه، زبیر رضی الله عنه، عبدالرحمن بن عوف رضی الله عنه سعد بن وقاص رضی الله عنه) باهم جمع شدند و بعد از سه روز مشوره حضرت عثمان رضی الله عنه را به حیث خلیفه تعیین کردند.

در زمان حضرت عثمان رضی الله عنه کارهای مهم ذیل صورت گرفت:

- شورش هایی که در گوشه و کنار قلمرو اسلامی به وجود آمده بود، در این زمان از بین برده شد.

- قرآن مجید که در زمان خلافت حضرت ابوبکر صدیق رضی الله عنه جمع آوری شده بود؛ در زمان خلافت حضرت عثمان رضی الله عنه در شکل مصاحف ترتیب و در مناطق مفتوحهٔ اسلامی ارسال شد.

- ایجاد قوهٔ بحری

-ادامه نشر اسلام و گسترش قلمرو آن.

برخی از مناطق آسیای صغیر (ترکیه کنونی) و برخی از قسمت‌های آفریقای شمالی؛ همچنین، جزیرهٔ قبرس که در دست رومی‌ها بود فتح شد و بسیاری قسمت‌های افغانستان نیز دراین زمان به دین اسلام مشرف شدند.

در سال‌های آخر دورهٔ خلافت حضرت عثمان رضی الله عنه بعضی اشخاص از حلم شان

استفاده ناجایز کرده و به شورش دست زدند، تا این که شورشیان به خانۀ خلیفۀ سوم حمله کردند و ایشان را، در حالی که به تلاوت قرآن شریف مصروف بود، به شهادت رسانیدند.

خلافت حضرت عثمان﵁ بعد از دوازده سال، در سال ٣٦ هجری به پایان رسید.

حضرت عثمان ﵁ در سخاوت مشهور بود؛ چنان که تمام دارایی خود را در راه نشر اسلام به مصرف رسانید.

در گروه‌ها راجع به شخصیت حضرت عثمان﵁ بحث کنید.

١- مدت خلافت حضرت عثمان﵁ چند سال بود؟

٢- کدام قسمت‌های آفریقا در زمان خلیفۀ سوم فتح شد؟

٣- حضرت عثمان﵁ چگونه به خلافت رسید؟

راجع به خلافت حضرت عثمان﵁ چند سطر، در کتابچه‌های تان بنویسید.

خلافت حضرت علی رضی‌الله‌عنه (۳۶–۴۰ هجری)

پرسش

چه فکر می‌کنید، خلیفهٔ چهارم اسلام کی بود؟

حضرت علی رضی‌الله‌عنه بن ابوطالب، پسر کاکا و داماد پیامبر(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) است. لقب مبارک وی اسدالله و حیدر بود.

ایشان ۲۱ سال قبل از هجرت در مکه تولد شده و ده ساله بود که به دین اسلام مشرف شد.

حضرت علی رضی‌الله‌عنه در راه اسلام از هیچ گونه ایثار و فدا کاری دریغ نورزید. در شب هجرت رسول اکرم(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) در بستر شان خوابید، تا آن عده کفاری که خانهٔ پیامبر(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) را محاصره کرده بودند غافل شوند و مطمئن شوند که پیامبر(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) در بستر خود خواب است.

بعد از شهادت حضرت عثمان رضی‌الله‌عنه مهاجرین و انصاردر روز دوم، در مدینهٔ منوره به حضرت علی رضی‌الله‌عنه بیعت نموده و ایشان را به حیث امیرالمؤمنین انتخاب کردند.

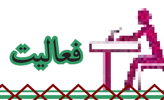
حضرت علی رضی‌الله‌عنه کوفه را که در عراق موقعیت داشت، مرکز خلافت اسلامی قرار داد و همان روش سادهٔ زنده‌گی حضرت محمد(صلی‌الله‌علیه‌وسلم) را مانند دیگر خلفای راشدین تعقیب کرد.

در وقت خلافت حضرت علی رضی‌الله‌عنه همهٔ سرزمین‌های اسلامی به جز از شام (سوریه)، از او پیروی می‌کردند. در آن زمان معاویه رضی‌الله‌عنه پسر ابوسفیان حاکم شام بود.

در دورهٔ خلافت حضرت علیؓ معاویهؓ و هم نظرانش اصرار داشتند تا قاتلین حضرت عثمانؓ قصاص شوند؛ اما حضرت علیؓ می‌فرمود: زمانی که وضع آرام شود، قاتلین حضرت عثمانؓ قصاص خواهند شد؛ به همین سبب جنگ جمل و صفین بین طرفداران حضرت علیؓ و معاویهؓ درگرفت، که به نفع حضرت علیؓ تمام شد.

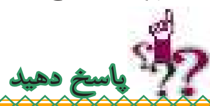
حضرت علیؓ بعد از پنج سال خلافت در سال ٤٠ هجری ١٩ رمضان مبارک توسط عبدالرحمن بن ملجم در حالی که به خاطر ادای نماز فجر به سوی مسجد روان بود مجروح شد، که سرانجام از اثر همین جراحات دو روز بعد به درجهٔ شهادت نایل آمد.

حضرت علیؓ دارای علم، تقوی، شجاعت، اخلاق پسندیده و عالی بود و در دوران خلافت خود توانست عدالت و انصاف را تأمین کنند و علیه ظلم، با استواری مبارزه کند.

فعالیت

در گروه‌ها راجع به صفات حضرت علیؓ بحث کنید

پاسخ دهید

۱- حضرت علیؓ چگونه به خلافت رسید؟

۲- کدام جنگ‌ها در زمان خلافت حضرت علیؓ به وقوع پیوست؟

۳- حضرت علیؓ توسط کی و چگونه به شهادت رسید؟

کار خانه گی

راجع به خلافت حضرت علیؓ در کتابچه‌های تان، چند سطر بنویسید.

مرور مختصر به دورۀ خلفای راشدین

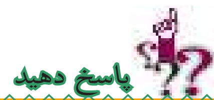
پرسش: به نظرشما، دورۀ خلفای راشدین چه خصوصیاتی داشت؟

دورۀ خلفای راشدین ازخلافت حضرت ابوبکرصدیق رضی‌الله‌عنه (سال یازدهم هجری) آغاز و با شهادت امیرالمومنین حضرت علی رضی‌الله‌عنه در سال چهلم هجری به پایان می‌رسد.
دورۀ خلفای راشدین پس از عهد رسالت، دورۀ پرافتخار و درخشان در تاریخ اسلام است. خلفای راشدین همۀ امور را در روشنایی احکام الهی و سنت پیغمبر صلی‌الله‌علیه‌وسلم به پیش می‌بردند. آن‌ها مانند رسول گرامی اسلام صلی‌الله‌علیه‌وسلم با مردم رفتار نیک کرده و به هدایات و راهنمایی ایشان می‌پرداختند. حکومت خلفای راشدین از مردم و در خدمت مردم بود. حکومت در عصر خلفای راشدین عدالت ، انصاف، برابری و برادری را تبلیغ، ترویج و تطبیق می‌کرد.
خلفای راشدین خود را در برابر خداوند جل‌جلاله و مردم مسئوول و جوابده می‌شمردند. زنده‌گی آن‌ها ساده بود و تجمل پرستی را نمی پسندیدند. هرکس در هر وقت می‌توانست با آن‌ها ملاقات کرده و مشکل خود را به ایشان برساند، برای رفاه و وحدت مردم کوشش می‌کردند، کارها را به اهل کار می‌سپردند و از کارمندان دولتی مراقبت جدی صورت می‌گرفت.
در دورۀ خلفای راشدین در نظام دولتی بخش‌های قضا، مالیات، پست، محاسبه، تعلیم و تربیه و نظام عسکری به وجود آمده و توسعه یافت؛ همچنان بسیاری از اساسات تمدن اسلامی در عصر خلفای راشدین گذاشته شده است.
دورۀ خلفای راشدین پس از عصر رسالت نمونۀ روشن تطبیق دین اسلام و حکومت راشد اسلامی می باشد.

فعالیت

درگروه‌ها راجع به اخلاق وکردار خلفای راشدین باهم بحث کنید.

پاسخ دهید

۱- خلفای راشدین کارهای حکومتی خود را، چگونه به پیش می‌بردند؟
۲- طرز زنده‌گی خلفای راشدین چگونه بود؟
۳- در دورۀ خلفای راشدین کدام نظام‌ها به وجود آمده و توسعه یافت؟